

SUÇ İŞLEMEN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU

*Arş. Gör. S. Numan ÖZCAN**

ÖZET:

Çalışmada 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 220. maddesinde düzenlenen "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma" suçu ele alınmıştır. Suçun düzenlendiği önceki Ceza Kanunlarına da kısa bir değinmeden sonra 765 sayılı TCK'daki durumu incelenmiş; suçun unsurları, özel görünüş biçimleri, müeyyidesi ve etkin pişmanlık hali üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme, Örgütlü Suç, Örgüt.

ABSTRACT:

This study is about "the crime of founding an organization with the purpose of committing crime" that involved in 220th article of the Turkish Penal Code, no. 5237. We have stated the legal structure of this crime, its elements and punishment after comparing briefly with former Turkish Penal Code.

Keywords: The Crime of Founding an Organization With the Purpose of Committing Crime, Founding an Organization With the Purpose of Committing Crime, Organized Crime, Criminal Organizations.

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

GİRİŞ

Bireysel işlenen suçların yanında bazı suçlar örgütlü olarak da işlenmektedir. Örgütlü olmak suçun işlenmesini kolaylaştırdığından, bu yola başvurulmasının sayısı giderek artış göstermektedir. Suç işlemeyi kolaylaştırdığı göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla örgüt kurmanın da tehlike oluşturduğu görülmektedir. Bu tehlikeyi önlemek amacıyla örgüt kurma fiili, Ceza Kanunlarında ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmiştir¹. 5237 sayılı TCK'da "Toplumla Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının beşinci bölümünde; "Kamu Barışına Karşı Suçlar" altında 220. maddede "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu" düzenlenmiştir. Maddeye bakıldığında yalnızca örgüt kurmanın değil; yöneten, üye olan, üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen ile bilerek ve isteyerek yardım edenlerin de kapsama alındığı görülmektedir. Dolayısıyla madde başlığının sadece "örgüt kurma" olması eleştirilmiştir. Bunun yerine "örgütlenme" ifadesinin kullanılmasının daha doğru olabileceği doktrinde savunulan bir görüştür².

Kanun koyucu da örgütlenme yoluna gidilerek işlenen suçları ve bu örgütlenmeyi önlemek adına bu alana ilişkin değişik düzenlemeler getirmiştir. Bu çalışmamızda 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçunu mercek altına alma gayretinde olacağız. Nisan 2013'te getirilen değişikliklerle birlikte bu suç tipinin ele alınmasının literatüre katkı sağlamak bakımından faydalı olması umut edilmektedir.

1. SUÇUN ÖNCEKİ VE MEVCUT KANUNLARDAKİ DÜZENLEMELERİ

1.1. Genel Olarak

Suç işleme amacıyla örgütlenme suçu hukuk sistemimize 1810 Fransız Ceza Kanununa paralel bir şekilde 1274 (1858) Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun 58. maddesi ile girmiştir³.

Daha sonra Zanardelli Kanunu olarak da bilinen 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun 248. maddesinden iktibasla 765 sayılı TCK'nın 313. maddesinde yer almıştır^{4,5}.

¹ Yaşar, Osman/ Gökcan, Hasan Tahsin/ Artuç, Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, c. V, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 6222.

² Evik, Vesile Sonay, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, *T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), Nur Centel Armağanı özel sayısı, İstanbul 2013, 667-713, s. 667.

³ Evik, 2013, s. 668.

⁴ Alacakaptan, Uğur, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, 45-60, s. 45.

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin işledikleri suçların günden güne daha fazla görülmeye başlanmasıyla bu düzenlemenin yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Amaç suçları ve izlediği yollardan ötürü özel bir örgüt türü olan çıkar amaçlı suç örgütlerini ve bunların soruşturma usullerini düzenleyen 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu 01.08.1999 tarih ve 23773 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur⁶.

Yürürlüğe konulan bu kanunun yanı sıra mevzuatımızda örgütlü suçları düzenleyen başka hüküm ve kanunlar da mevcuttu. 765 sayılı TCK'nın 313, 314. maddeleri, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu bunlar arasında sayılabilir⁷. Örgütlü suçlar ile ilgili bu düzenlemelerin tek bir madde altında, genel ve tamamlayıcı bir yapıda toplanmak istenmesiyle, bu suç tipi 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" başlığı altında yer almıştır. 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesi örgütlü suçlar açısından, 765 sayılı TCK'nın 313. ve 314. maddelerinde yer alan suçlar ile 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununda yer alanların karşılığı olarak, bu hedefi kısmen yerine getiren bir düzenleme olmuştur⁸.

Böylelikle diğer kanunlarda bulunan örgüt ile ilgili hükümler sistematikleştirilmek ve unsurları bakımından somutlaştırılmak amaçlanmıştır⁹. Bu çerçevede yapılanlardan biri 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanu-

⁵ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu

"Madde 313 – Her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlara bir yıldan iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Bu teşekkül halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selameti aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse, verilecek ceza bir yıldan üç yıla kadar ağır haptistir.

Teşekkül mensupları dağlarda ve kırlarda veya genel yollarda veya meskün yerlerde içlerinden iki veya daha fazlası silahlı olarak dolaşır veya buluşma yerlerinde veya emin bir yerde silah saklarsa; birinci fıkradaki halde bir yıldan üç yıla, ikinci fıkradaki halde iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Teşekkülün yöneticileri hakkında yukarıdaki fıkralar uyarınca hükmedilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

Teşekkül mensuplarının teşekkülün amacına yönelik cürüm işlemleri halinde, verilecek cezaların toplamı en ağır cezayı gerektiren fiilin cezasının azami haddini geçemez.

Bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur.

Bu kanun ve diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır."

⁶ Coşkun, Atilla, *Örgütlü Suçlar ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu*, Legal Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 28.

⁷ Coşkun, s. 26.

⁸ Yaşar / Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6223.

⁹ Yaşar / Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6222.

nunun kaldırılması¹⁰ ve bir diğeri ise 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanununun 12. maddesinin 3. fıkrasının değiştirilmesi¹¹. Buna rağmen 5237 sayılı TCK'da 220. madde dışında da varlığını devam ettiren¹² örgüt ile ilgili düzenlemeler mevcuttur¹³.

1.2. 765 Sayılı TCK ve Mevcut Kanundaki Düzenleme

765 sayılı TCK md. 313 ile mevcut TCK md. 220 arasında birçok farklılık göze çarpmaktadır.

765 sayılı TCK'nın 313. maddesinde cürüm işlemek amacıyla teşekkül oluşturma suçunda öngörülen teşekkül, özellikli bir teşekküldür. Basit bir birleşme değil, birden çok veya belirsiz sayıda suç işlenmesi için bir birleşme şeklindedir. Teşekkül için birleşmede önemli olan sürekliliktir. Bu süreklilik, devamlılık ve birden fazla suç için olmayı kapsar. Dolayısıyla planlı bir ortaklık ve eylemleri paylaşma gerektirmektedir. Buna karşın teşekkül ve hiyerarşik yapı için aranan belirli bir şekil yoktur¹⁴. Bu düzenlemede suçun maddi unsuru suç işlemek amacıyla teşekkül oluşturmaktır. Buradaki teşekkül ilerde kamu için tehlike yaratacak bir birleşmedir¹⁵.

765 sayılı TCK'nın 313. maddesinde yer alan suçun manevi unsuru, suç işlemek amacıyla bilerek ve isteyerek birleşilmesi gerektiğinden, bu kanun dönemindeki suç teorisinde mevcut olan özel kasttır¹⁶.

765 sayılı TCK'da teşekkülü oluşturan veya teşekkülü kuran aynı fıkra hükmü altına alınmışken¹⁷; mevcut kanunda örgüt kuranlar veya yönetenler ilk fıkra, üye olanlar ikinci fıkra düzenlenmiştir. Böylelikle üye olmak ayrı olarak düzenlenmiş görülmektedir. Önceki kanunda bir yıldan iki yıla olan cezası bir yıldan üç yıla olarak değiştirilmiştir.

5237 sayılı kanunda örgüt kuranlar veya yönetenlerin aynı ceza ile cezalandırılacağı öngörülmüşken, 765 sayılı kanunda ilgili hükmün 4. fıkrasında belirtilen teşekkül yöneticiliği suçu ilk fıkra belirtilen teşekkül oluşturmak veya ona

¹⁰ 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanununun 18/1-d maddesi ile

¹¹ 5728 sayılı Kanununun 155. maddesi ile

¹² Örneğin TCK md. 78, 314.

¹³ Yaşar / Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6223.

¹⁴ Yaşar / Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6223.

¹⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi 11.10.2001. gün ve 11820-14615 sayılı kararı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesi 24.11.2009 gün ve 11821-17419 sayılı kararı. Yaşar vd. (2010), 6223, dipnot 289.

¹⁶ Erem, Faruk, *Ceza Hukuku Hususi Hükümler*, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, Ankara 1968, s. 493.

¹⁷ Ünver, M. Naci, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, Turhan Kitabevi, Ankara 2001, s. 125.

katılmaktan daha ağır bir yaptırımla cezalandırılmıştı. Genel olarak ise cezalar mevcut kanuna göre daha azdı¹⁸.

765 sayılı kanunda teşekkül oluşturmaya yardım etme ayrı bir maddede “bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenler” demek suretiyle düzenlenmişti. Bu suçun cezası olarak da altı aydan bir yıla kadar hapis cezası öngörülmüştü. Mevcut kanunda ise yardım etme “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi” şeklinde belirtilmiş ve cezası örgüte üye olanla aynı olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi “barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik” etme mevcut kanuna alınmamıştır¹⁹. Kanımızca fiil, “yardım etme” olarak kategorize etmekle yetinilmiş ve diğer fiillerin bu kategoriye dahil olduğu düşünülmüştür. Ayrıca kanunun gerekçesinde de belirtildiği üzere²⁰ “örgüte yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır. Yardım etme ibaresi ile belirtilen fiiller, örgüte üye olmanın getirdiği sorumlulukla aynı olarak görülmüştür.

Mevcut TCK’da 765 sayılı TCK’ya kıyasla bu suç açısından amaç suç ayrımına gidilmemiştir. 765 sayılı TCK’da “Bu teşekkül halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selameti aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse, verilecek ceza bir yıldan üç yıla kadar ağır haptistir.” denilmek suretiyle suçun işleniş amacına göre bazı davranışlar daha fazla ceza ile cezalandırılmıştı²¹.

Mevcut kanuna göre; örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olmalıdır. Bu, 765 sayılı kanunda bulunmuyordu²². Böylece 765 sayılı TCK’da soyut tehlike suçu olarak düzenlenen suç işlemek amacıyla örgütlenme suçu mevcut kanunda somut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir²³.

5237 sayılı TCK’da düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun 765 sayılı TCK’dakinden önemli farklarından biri de, örgüt faaliyetleri çerçevesinde bir suçun işlenmesi durumunda hem işlenen suçun cezası hem de md.

¹⁸ Özgenç, İzzet, *Suç Örgütleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 21.

¹⁹ Yaşar / Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6227.

²⁰ Güney, Niyazi/ Özdemir, Kenan/ Balo, Yusuf Solmaz, *Yeni Türk Ceza Kanunu*, Adil Yayınevi, Ankara 2004, s. 626.

²¹ Ersan, Aykut, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)*. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, LXXI (1), İstanbul 2013, 381-408, s. 399.

²² Yenidünya, A. Caner/ İçer, Zafer, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu. T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), Nur Centel Armağanı özel sayısı, İstanbul 2013, 797-828, s. 798.

²³ Evik, 2013, s. 669.

220'deki cezanın uygulanacak olmasıdır²⁴. 765 sayılı TCK'ya göre eğer işlenen suçun cezası fazla ise işlenen suçun cezası, yok eğer teşekkül oluşturma ile ilgili hükmün cezası fazla ise teşekkül oluşturma cezası uygulanırdı. Mevcut kanun ile gerçek içtima uygulanmaktadır^{25,26}.

5237 sayılı TCK'daki düzenleme ile örgüt yöneticileri açısından örgüt faaliyeti kapsamında işlenen tüm suçlardan sorumluluk getirilmiştir (md. 220/5). Ayrıca silahlı örgüt bakımından örgüte üye olunmadığı halde örgüt adına suç işlemek de örgüte üye olmaktan dolayı sorumluluk getirmektedir²⁷. Bu düzenleme ile, silahlı örgütler açısından geçerli olmak üzere, örgüte üye olunmadığı halde örgüt adına suç işlemenin cezası hem TCK md. 220'nin ilgili hükmündeki ceza hem de işlenen suçun cezası şekline gelmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin son fıkrasında örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak da suç kapsamına alınmış ve bunun basın-yayın yoluyla işlenmesi halinde cezanın arttırılacağı öngörülmüştür²⁸.

765 sayılı kanunda daha fazla cezayı gerektiren dolayısıyla suça etki eden bir neden olarak düşünülebilecek, teşekkülün halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selameti aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmesi hali mevcut kanuna alınmamıştır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu için 765 sayılı kanundan farklı olarak 5237 sayılı kanunda etkin pişmanlık hali de düzenlenmiştir (md. 221)²⁹.

2. KORUNAN HUKUKİ MENFAAT

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile korunmak istenen hukuki menfaat kamu güvenliği ve barışıdır. Barış içinde ve güvenli bir şekilde yaşama hakkı, kamu güvenliği ve barışının tesisi ile mümkündür³⁰.

²⁴ 5237 sayılı TCK md. 220/4

“Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi hâlinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.”

²⁵ Önder, Ayhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994, s. 432.

²⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 03.03.2009 gün, 2009/4-50 sayılı kararı. Yaşar vd. (2010), 6226.

²⁷ Ersan, s. 398.

²⁸ Yenidünya/ Zafer, s. 799.

²⁹ Yaşar / Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6228.

³⁰ Evik, 2013, s. 669.

Anayasa ve uluslararası sözleşmelerde güvence altına alınmış temel hak ve özgürlükleri, işlenmesi amaçlanan suçlar bakımından tehlikeliliği arz etmek ve hazırlık hareketi niteliğinde olmak suretiyle zedeleyen davranışlara karşı kişilerin korunması adına, TCK'da ayrı ve bağımsız bir suç olarak düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma, kamu güvenliği ve barışının bozulmasına ve kişilerin güvenli ve barış içinde yaşama hakkını kullanamamasına sebep olmaktadır. Bu suç dolayısıyla toplum ve kamu düzeni tehlikeye girmekte ve amaç suçların işlenmesi de bireysel davranışlara kıyasla kolaylaşmaktadır³¹.

3. SUÇUN HUKUKİ NİTELİĞİ

765 sayılı TCK'nın ikinci kitabının Amme Nizamı Aleyhine İşlenen Cürümler başlıklı 5. babının 313. maddesinde cürüm işlemek amacıyla teşekkül oluşturma şeklinde düzenlenen bu suç tipi, Ceza Hukukundaki "hazırlık hareketlerine ceza verilmemesi" ilkesinin bir istisnası olarak yaptırım altına alınmış bir tehlike suçudur. Bu düzenleme ile hedeflenen, gelecekte işlenmesi amaçlanan suçların önüne geçilmesidir³². Yukarıda da bahsedildiği gibi 765 sayılı TCK'da soyut tehlike suçu olarak düzenlenen suç işlemek amacıyla örgütlenme suçu mevcut kanunda somut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Şöyle ki, "...örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması..."³³ gerekmektedir. Gene ilgili maddesinin gerekçesinde de "Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilir de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir." denilmektedir.

Suç işlenmemiş olduğu halde hazırlık hareketi şeklinde görülebilecek örgütlenmenin cezalandırılmasına olumsuz yönden eleştirel yaklaşılabilir. Fakat suçun yukarıda da bahsettiğimiz sebeplerle kamu barışı yönünden meydana getirdiği tehlike göz önüne alındığında gelecekteki suçların işlenmesinin önlenmesi adına yerinde bir düzenleme olduğu kabul edilebilir³⁴.

³¹ Keskinliç, Ömer Murat, Türkiye'de Kentleşme ve Organize Suç İlişkisi, 2008 <http://www.muratkeskinlic.com/> (Erişim tarihi: 17.12.2013).

³² Evik, 2013, s. 673.

³³ 5237 sayılı TCK md. 220/1

³⁴ Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara 2013, s. 262.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu için süreklilik arz eden planlı bir ortaklığın varlığı gerektiğinden mütemadi suç olarak kabul edilmektedir. Örgüt, belirsiz sayıdaki suçları işlemek amacıyla bir araya geldiğinden amaçlanan suçların işlenmesinden sonra da süreklilik arz etmelidir³⁵.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kanımızca seçimlik hareketli bir suçtur. 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin fıkralarında düzenlenen seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle bu suç vücut bulacaktır³⁶. Doktrinde tek bir maddede birden fazla suç tipinin düzenlendiğini savunan görüş de mevcuttur³⁷.

Yukarıda da bahsedildiği üzere 5237 sayılı TCK'da 220. madde dışında da varlığını devam ettiren örgüt ile ilgili düzenlemeler mevcuttur. Bunların dışında da ceza normları örgüte ilişkin hükümler düzenlemişse özel olarak düzenlenmiş hüküm uygulanacaktır. Bunlar açısından 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesi genel ve tamamlayıcı niteliktedir³⁸.

4. SUÇUN MADDİ UNSURLARI

4.1. Suçun Faili

765 sayılı TCK'da teşekkülün iki veya daha fazla kişinin birleşmesi ile oluştuğu belirtilmekteydi. 5237 sayılı TCK ise örgütün varlığı için gerekli minimum sayının üç olması gerektiğini söylemektedir³⁹. Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin tanımları ele alan 2. maddesinde de "üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup" denildiğinden ötürü mevcut kanunun bu sözleşme ile aynı doğrultuda düzenlendiği görüşünü doktrinde ileri sürenler vardır⁴⁰.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi de kararlarında örgütün oluşması için en az üç kişinin gerektiğini, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 2/a maddesi⁴¹ gereğince kabul etmiştir⁴².

³⁵ Evik, Vesile Sonay, Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, 365-396, s. 373. Ayrıca bkz: Özek, Çetin, Organize Suç, *Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayını, İstanbul 1998, 195-298, s. 197.

³⁶ Evik, 2004, s. 373.

³⁷ Özgenç, 2012.

³⁸ Evik, 2004, s. 374.

³⁹ Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuk Özel Hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara 2006, s. 451.

⁴⁰ Parlar, Ali/ Hatipoğlu, Muzaffer, *Asliye Ceza Davaları*, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 742.

⁴¹ Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

Madde 2

"Bu Sözleşme'nin amaçları bakımından:

(a) "Örgütlü suç grubu" doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri varolan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla

Ancak bazı yazarlar aynı görüşte değildir. Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin ilk maddesinde bu Sözleşme'nin sınıraşan örgütlü suçların önlenmesi amaçlı olduğu belirtilmektedir. Bu örgütlü suçların nitelikli bir tipidir. Mevcut TCK'daki düzenlemenin bu sözleşme ile uyum hedefi olduğunu söylemek güçtür⁴³. 5237 sayılı TCK'da yapılan düzenleme Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ndeki ile uyumu sağlamıştır. Fakat buradaki fail sayısı, örgütlü suçların genel hali için düzenlenmiş ve en az üç kişinin varlığı aranmıştır.

5237 sayılı kanununun 220. maddesine göre örgütlü suçun oluşabilmesi için en az üç failin katılımı şarttır. Dolayısıyla bu suç çok failli işlenebilen bir suç tipidir. Kanunu tip olarak kişilerin çokluğu "kurucu unsur" olarak düzenlenmiştir. Üç kişinin faaliyetlerinin birleşmesi meydana gelmeden suç vücut bulmayacaktır. İki den fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi kanun koyucu tarafından gereklilik olarak görülmüştür. Bu kişilerden birinin olmaması durumunda bu suç işlenemez⁴⁴. Failler açısından herhangi bir özellik aranmaz, bu suçun failleri herkes olabilir⁴⁵.

Zorunlu olarak suçun işlenişine katılması ve aynı amaç doğrultusunda hareket etmesi gereken faillerin meydana getirdiği bu suç bir yakınsama suçudur⁴⁶.

Örgütlü suç, niteliği gereği en az üç kişinin iradelerinin karşılıklı uyumunu gerektirmektedir⁴⁷. Üç veya daha fazla kişinin varlığına karşın iradelerin karşı-

ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir..."

⁴² "...1918 sayılı yasanın 27/2 ve 4926 sayılı yasanın 5 /son madde fıkralarında toplu kaçakçılık suçunun oluşabilmesi için eylemin iki veya daha fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesinin yeterli olduğunun öngörülmesine karşın 4.2.2003 gün ve 25014 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4800 sayılı yasa ile Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanarak iç hukuk kuralı haline gelen sınır aşan örgütlü suçlara karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 2/a madde fıkrasında; "Örgütlü suç grubu" doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri varolan ve bu sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir kuralı düzenlenmiş ve hüküm tarihinden sonra 22.5.2004 gün ve 25469 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5170 sayılı yasa ile Anayasanın 90. maddesine eklenen cümlede "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır" hükmü getirilmiştir..." Yargıtay 7. Ceza Dairesi 22.12.2005 gün ve 2004/17719-2005/21868 sayılı kararı.

⁴³ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6225.

⁴⁴ Sancar, Türkan Yalçın, *Çok Failli Suçlar*, Seçkin Yayınevi, Ankara 1998, s. 27.

⁴⁵ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6229.

⁴⁶ Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013, s. 469.

⁴⁷ Gökcan, Ahmet, Kamu Barışına Karşı Suçlar. www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/ (Erişim Tarihi: 15.12.2013).

lıklılığı mevcut değilse suçun oluştuğundan bahsedilemez. Bu noktada isnat yeteneği tartışması yapılmalıdır⁴⁸.

İsnat yeteneğinin niteliği kusurluluğun önşartı değil de kişinin durumu olarak kabul edilirse; isnat yeteneği olsun olmasın, üç kişinin varlığı örgütlü suçun meydana gelmesi için yeterli olacaktır. İsnat yeteneği olmayan kişiler, örgütlü suçun meydana gelmesi halinde fail olacaklardır. Nitekim isnat yeteneğini kişinin bir durumu olarak kabul ettiğimizde, isnat yeteneği olmayan bir kişi herhangi bir suçun faili olabilecek fakat ceza almayacaktır. Örgütlü suç için de bu fail ceza almayacaktır, güvenlik tedbiri uygulanması yoluna başvurulabilir⁴⁹.

Kişinin isnat yeteneğinin olmaması durumunda, örgütlü suçun meydana gelmesi için gereken minimum sayıya dahil edilmeyeceğini savunan görüş, küçükler ve akıl hastaları haricinde en az üç kişi olması gerektiğini söyler. Bu görüş doktrindeki hakim anlayışı oluşturmaktadır. Bu suçun özel kastla işlenebileceğini savunan görüşe göre örgütün amaçlarını kendisinden başka en az iki kişinin daha benimsediğini bilerek örgütlenme iradesi failerde mevcut kabul edilmelidir. Bu açıdan bakıldığında da isnat edilebilirliğin her fail açısından mevcut olması gerektiği görülmektedir. Aksi takdirde suç vücut bulmuş kabul edilemeyecektir⁵⁰.

Diğer bir görüşe göre ise, isnat yeteneği bulunan en az iki kişi ve nihayet toplamda en az üç kişi, örgütlü suçun meydana gelmesi için gerekli minimum sayıyı oluşturmaktadır. İsnat yeteneği bulunan en az iki kişi, hiyerarşik yapının gereğidir⁵¹.

Bir başka görüşe göre ise de; suç örgütü kurma, yönetme, örgüte üye olma suçlarının meydana gelmesi için isnat yeteneği bulunan en az üç kişinin iradesinin varlığı şartı hiyerarşik yapının bu kişiler arasında olması gerektiğindedir⁵². İsnat yeteneği olmayan kişilerin suç işlemek için bir araya gelme iradesi geçerli olmayacaktır. Bu yüzden isnat yeteneği bulunan en az üç kişi örgütlü suç için minimum fail sayısını oluşturmaktadır. Bu sayıya isnat yeteneği olmayanlar dahil edilmemelidir. Aksi durumda suç oluşmayacaktır⁵³.

SESSO'ya göre çok failli suçlarda cezalandırılabilirlik suçun vücut bulmasını değil, sınıflandırılmasını etkilemektedir. Cezalandırılabilen failer “suçun

⁴⁸ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6229.

⁴⁹ Hafizoğulları, Zeki, Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk, <http://www.zekihafizogullari.com/Makaleler1.html> (Erişim tarihi: 01.12.2013).

⁵⁰ Toroslu, s. 263.

⁵¹ Hafizoğulları, Zeki/ Kurşun, Günal, Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 71, 2007, s. 25-81.

⁵² Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6230.

⁵³ Hafizoğulları/ Kurşun, s. 25-81.

aktif süjeleri”dir. Eğer suçun bütün failleri cezalandırılabiliriyorsa dar anlamda çok failli suç, yalnızca bazıları cezalandırılabiliriyorsa geniş anlamda çok failli suç meydana gelmektedir. Bu açıklamalar ışığında konuya baktığımızda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun meydana gelmesi açısından gerekli minimum fail sayısına isnat edilebilirliği olmayanları katmayan görüşler, bu suç tipini dar anlamda çok failli suç kategorisinde değerlendirirken; isnat edilebilirliği olmayanların da bu suç açısından fail olabileceğini savunan görüşler ise, bu suç tipini geniş anlamda çok failli suç kategorisi altında incelemektedirler⁵⁴.

4.2. Suçun Mağduru

Kamu güvenliği ve barışını sağlamak devletin yükümlülüğünde olduğundan, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun mağduru da öncelikle devlet ve toplumun her bir bireyidir.

Bir görüşe göre, her suçun mağduru her zaman toplum olduğundan, suçun mahsus mağduru, kamu düzenini sağlamakla görevli kamu idaresi, yani kolluktur. Suçun “Topluma Karşı Suçlar” başlığı altında yer alması bunu değiştiremeyecektir⁵⁵.

Spesifik bir kişinin bu suçun doğrudan mağduru olmadığı kabulü durumunda davaya katılma tartışması yapılması gerekir. Ceza Muhakemesi Kanunu md. 237/1’e göre “Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.”

Menfaati suçla ihlal edilen kişi veya topluluk suçun mağdurdur. Bunlar, suçtan doğrudan doğruya etkilenen kişi veya kişilerdir⁵⁶.

Suçtan zarar gören, fiilin kovuşturulmasına yetecek kadar haklı çıkarı zarar gören kişidir. Dar anlamda suçtan zarar gören ise, suçun maddi unsuruna muhatap olan ve böylelikle suç ile korunan hukuki menfaati zedelenen mağdurdur⁵⁷.

Kamu güvenliği ve barışını sağlamak devletin yükümlülüğünde olduğundan, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun mağduru da öncelikle devlet ve toplumun her bir bireyi olarak kabul edilirse, örgütlü suçtan zarar gören kişi suçun mağduru olmayacak ve dolayısıyla davaya katılma hakkı da bulunmayacaktır.

⁵⁴ Sancar, s. 65.

⁵⁵ Z. Hafızoğulları. <http://www.zekihafizogullari.com/Makaleler1.html> (Erişim tarihi: 01.12.2013)

⁵⁶ Zafer, Hamide, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, Beta, İstanbul 2013, s. 158.

⁵⁷ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6230.

caktır⁵⁸. Fakat Yargıtay Özel Dairelerinin⁵⁹ ve Ceza Genel Kurulu'nun⁶⁰ kararlarında bu konuda tam bir uyum bulunduğu söylenemez. Yargıtay genel uygulamasına göre bu suçun mağduru devlet ve toplum bireyleridir. Suçtan zarar gören ise suçun dolaylı mağduru olmaktadır^{61,62}.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 19.2.2013 gün, 2012/6-1490 sayılı esas, 2013/59 sayılı kararında şöyle demektedir:

“5271 sayılı CMK'nın 237 maddesinin 1. fıkrasında; "Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar.....şikayetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler" hükmü ile kamu davasına katılma hak ve yetkisi bulunanlar üç grup halinde belirtilmiştir. Anılan düzenleme, 1412 sayılı CMUK'un 365. maddesindeki, "suçtan zarar görenler, soruşturmanın her aşamasında kamu davasına müdahale yolu ile katılabilirler" hükmü ile paralellik arzietmekte olup, yeni hükme, önceki kanunda yer almayan malen sorumlu ve dar anlamda suçtan zarar göreni ifade eden mağdur eklenmiş, bu şekilde madde, öğreti ve uygulamadaki görüşlere uygun olarak, katılma hak ve yetkisi bulunduğu kabul edilenleri kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Gerek 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda, gerekse 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Usulü Kanununda kamu davasına katılma konusunda suç bakımından bir sınırlama getirilmemiş, ilke olarak şartların varlığı halinde tüm suçlar yönünden kamu davasına katılma kabul edilmiştir. Öğreti ve uygulamada kamu davasına katılma yetkisi bulunan kişinin "suçtan zarar görmesi" şartı aranmış, ancak kanunda "suçtan zarar gören" ve "mağdur" kavramlarının

⁵⁸ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6230.

⁵⁹ *"...Suçtan doğrudan zarar görmeyenlerin davaya katılmalarına karar verilerek lehlerine vekalet ücreti tayin edilmesi,*

... hukuka aykırıdır." Yargıtay 9. Ceza Dairesi 9.10.2013 tarih ve 2013/9110-12351 sayılı kararı.

⁶⁰ *"İtirazın kapsamına göre inceleme, sanıklar hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olma suçları ile sınırlı olarak yapılmıştır. Uyuşmazlık; suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olma suçlarında kamu davasına katılmanın mümkün olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Yerel mahkemece, mağdurların sanıkların işlemiş oldukları yağma ve dolandırıcılık suçlarından doğrudan doğruya zarar gördükleri kabul edilerek kamu davasına katılmalarına karar verilen somut olayda; mağdurların suç örgütünün organizasyon kabiliyeti, işlemeyi amaç edindikleri ve işledikleri suçlar ile örgütün korkutuculuğu nedeniyle sanıkların cezalandırılmaları istenen fiilleri ile haklı çıkarlarının zedelendiği anlaşıldığından suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından da davaya katılmalarına karar verilmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır..."* Yargıtay Ceza Genel Kurulu 19.2.2013 tarih, 2012/6-1490 Esas 2013/59 Karar sayılı kararı.

⁶¹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6231.

⁶² *"Sanıklar hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan açılan davaya olay itibarıyla suçtan zarar görebileceklerinden dolayı tebliğnamedeki red düşüncesine katılmamıştır."* Y.8. CD. 20.10.2008 gün, 2007/2309 E., 2008/11388 K.

tanımı yapılmadığı gibi, zararın maddi ya da manevi olduğu hususu bir ayrıma tabi tutulmamış ve sınırlandırılmamıştır. Bu nedenle konuya açıklık kazandırılırken öğretideki görüşlerden de yararlanılarak, maddede katılma yetkisi kabul edilen, “mağdur”, “suçtan zarar gören” ve “malen sorumlu olan” kavramlarının, kamu davasına katılma hususundaki uygulamaya ışık tutacak biçimde tanımlanması gerekmektedir...

Mağdur; Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğünde, “haksızlığa uğramış kişi” olarak tanımlanmaktadır. Ceza hukukunda ise mağdur kavramı, suçun konusunun ait olduğu kişi ya da kişilerdir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun hazırlanmasında esas alınan suç teorisinde suçun maddi unsurları arasında yer alan mağdur, ancak gerçek bir kişi olabilecek, tüzel kişilerin suçtan zarar görmeleri mümkün ise de bunlar mağdur olamayacaklardır. Suçtan zarar gören ile mağdur kavramları da aynı şeyi ifade etmemektedir. Mağdur suçun işlenmesiyle her zaman zarar görmekte ise de, suçtan zarar gören kişi her zaman suçun mağduru olmayabilir. Bazı suçlarda mağdur belirli bir kişi olmayıp; toplumu oluşturan herkes (geniş anlamda mağdur) olabilecektir. (Mehmet Emin Artuk - Ahmet Gökçen - A.Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Bası, Ankara, 2007, s.444; İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, Ankara, 2010, s. 197 - 199; Mahmut Koca-İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, Ankara, 2012, s.105 - 107; Yaşar Osman - Gökcan Hasan Tahsin - Artuç Mustafa, Türk Ceza Kanunu, 6. cilt, Ankara, 2010, s.7702-7703)...

Kanunlarımızda bazen “mağdur” (5271 sayılı CMK'nın 12 ve 237, 5237 sayılı TCK'nın 86/2, 131 maddeleri), bazen “suçtan zarar gören kişi” (5271 sayılı CMK'nın 237, 5237 sayılı TCK'nın 73. maddeleri) denilen zarar gören ferde aktif veya pasif süje olarak haklar tanınır, ödevler verilirken, her hak ve ödevde kanun koyucunun farklı ölçü ile hareket etmesi mümkündür. Örneğin şikayet hakkı tayin edilirken başka, kamu davasına katılma hakkı tayin edilirken başka ölçü öngörülmüş olabilir. Dolayısıyla “suçtan zarar gören” terimi ihtiyaca göre yorumlanmalıdır. Örneğin; hâkimlerin objektifliğini en iyi biçimde sağlayabilmek amacı, hâkimin davaya bakamayacağı halleri düzenleyen CMK'nın 22. maddesinde geçen “suçtan kendisi zarar görmüşse” terimini en geniş biçimde yorumlanmayı gerektirir. (Kunter-Yenisey-Nuhoğlu Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 16. Bası, s.361)

Kamu davasına katılma ile ilgili olarak suçtan zarar gören kavramının kapsamı konusunda ise öğretide farklı görüşler vardır. Bir görüş, suçun maddi unsuru ile korunan hukuki çıkarı zedelenen kişiyi suçtan zarar gören olarak kabul etmektedir. Bu düşünceye göre, fiilin hareket kısmı hangi kişiye yönelmiş ve sonuçlar hangi kişi üzerinde doğmuş ise, o kişi suçtan zarar gören olur. Bu düşünce mutlak olarak alındığı takdirde, bazı fiillerdeki durumları açıklayamamaktadır. Örneğin adam öldürme fiilinde hareketin yöneldiği ve yaşama hakkına son verilen kişi, öldürülendir.

Bu alandaki bir başka görüş ise, fiil ile haklı çıkarı zedelenen kişiye zarar gören kişi niteliğini tanıyan görüştür. Bu görüş yanlıları, iddia edilen ve cezalandırılması istenen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin, o suçun koğuşturulması konusundaki isteğini, o suçun o kişide yarattığı tatmin edilme ihtiyacını esas almakta, suçun o kişi üzerinde yarattığı psikolojik etkiyi göz önünde tutmaktadır. Buna göre, sanığın suçlandığı fiil ile o suçtan etkilenen kişinin psikolojik durumu değerlendirilmekte, fiilin o kişinin haklı sayılabilecek bir çıkarımı zedelediği belirlendiğinde ve o kişinin fiilin yargılanmasında aktif ve etkin bir rol oynaması haklı görüldüğünde, bu kişiye suçtan zarar gören niteliği tanınmakta, aksi sonuca varıldığında suçtan zarar gören süjeliği reddedilmektedir.

Görüldüğü üzere, öğretide davaya müdahale ile ilgili olarak “suçtan zarar gören” kavramının sınırları saptanırken, kesinlik taşıyan bir ölçüte ulaşılamamış, ancak hakime yol gösterici nitelikte bazı ilkeler ortaya konulmuştur. O halde, bu sınırları belirlerken hakimin, “haklı çıkar” ve “cezalandırma konularındaki psikolojik durumu” iyi değerlendirmesi gerekmektedir. (Yurtcan, Ceza Yargılaması Hukuku, 12.Bası, s.211 vd.)

Çeşitli yargısal kararlarda da vurgulandığı üzere hakim, bir olayda suçtan zarar göreni belirlerken, sanığa yüklenen ve cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır. (Ceza Genel Kurulunun 29.6.1992 gün ve 176-201, 11.4.2000 gün ve 64-69, 15.07.2008 gün ve 95-195 sayılı kararları)

Görüldüğü gibi, gerek yargısal kararlarda gerekse öğretide, katılma için aranan ve hakimin değerlendirmesi gereken keyfiyet, “haklı çıkarın zedelenmesi” ve “cezalandırma konularındaki psikolojik durum”dur.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun bir tehlike suçu olması karşısında bu aşamada "tehlike suçları" üzerinde de durulmasında yarar bulunmaktadır.

Tehlike suçları, icra edilen fiilin suçun konusu üzerinde bir zarar meydana getirme tehlikesinin kanun koyucu tarafından cezalandırıldığı suç tipidir. Kanun koyucu bazı hukuki değerleri daha etkin bir şekilde korumak amacıyla, bu değerleri ihlal eden davranış dolayısıyla failin cezalandırılabilmesi için herhangi bir zararın gerçekleşmesine gerek görmemiştir.

Tehlike suçları soyut ve somut tehlike suçları olarak ikiye ayrılmaktadır. Somut tehlike suçlarında gerçek bir zarar tehlikesinin meydana gelmiş olması gerekirken, soyut tehlike suçlarında hareketin yapılması yeterli olup, ayrıca somut bir tehlikenin gerçekten de meydana gelmiş olmasına gerek yoktur. Örneğin, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu somut tehlike suçu olarak düzenlenmiş iken, iftira ve yalan tanıklık suçları ise soyut tehlike suçlarıdır. (Prof.Dr. İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. bası, s.206-208; Prof. Dr. Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2013, s. 151-152)

Uygulama ve öğretilerde, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüt mensupları tarafından örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar nedeniyle zarar gören kişinin örgütün işlediği bu suçların mağduru olduğu, bu suçlar yönünden davaya katılmasının mümkün olduğu, tehlike suçu olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma, kurulmuş örgüte üye olma suçları yönünden ise kamu davasına katılmasının mümkün olmadığı genellikle kabul edilmekte ise de; Yargıtay bazı kararlarında somut olayı değerlendirmek suretiyle suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından açılan kamu davalarına katılmanın mümkün olduğuna karar vermiştir. Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 20.10.2008 gün ve 2309-11388; 06.12.2006 gün ve 3739-8981 sayılı kararları bu doğrultudadır.

Öte yandan suç işlemek amacıyla kurulan örgüt mensuplarınca işlenen yağma, tehdit, hırsızlık gibi suçlardan açılan davalara bu suçlardan doğrudan doğruya zarar görenlerin katılabilecekleri hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu suçların daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli halini oluşturan, "suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde", "suç örgütünün yararına" veya "örgütün korkutucu gücünden yararlanmak suretiyle" işlenmesi durumunda, bu suçları işlediği iddia olunan kişi veya kişiler hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme veya örgüte üye olma suçlarından açılan davalara katılmayı kabul etmemek hak, adalet ve nesafet kurallarına aykırılık oluşturacaktır. Nitekim bu suçlardan kamu davasına katılmanın kabul edilmemesi halinde, örgütün işlediği suçlardan kamu davasına katılmalarına karar verilenlerce hükmün aleyhe temyiz edilmesine rağmen suçun nitelikli halini oluşturan suç örgütünün varlığının somut olaylarda bulunup bulunmadığı hususunun Özel Dairece değerlendirilmesinin ve suç örgütünün varlığının kabulünün gerektirdiği hallerde de katılma kararı verilen suçlar yönünden hükmün aleyhe bozulması suretiyle daha fazla ceza verilmesinin önüne geçilmiş olacaktır. Bu şekilde bir kabul halinde, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, kurulmuş örgüte üye olma suçlarından kurulan hükümlerin inceleme dışı bırakılması suretiyle hukuken telafisi imkansız zararların da doğmasına neden olunacaktır.

Buna göre, gerek suç işlemek amacıyla kurulan suç örgütü mensuplarınca işlenen amaç suçlardan doğrudan doğruya zarar görenlerin, gerekse somut tehlike suçu olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçlarında suç örgütünün sahip olduğu organizasyon kabiliyeti, işlemeyi amaçladığı suçlar ve örgütün korkutuculuğu göz önüne alındığında sanıklara yüklenen ve cezalandırılmaları istenen fiille haklı çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturmasına katılması konusundaki isteği dikkate alınmalı ve haklı görüldüklerinde zarar görenlerin davaya katılmalarına karar verilmelidir."

4.3. Örgüt Kavramı

Örgüt kavramı, suçun meydana gelmesi için gerekli unsurlarından birinin faillerin sayısı ile bağlantılı olmasından ortaya çıkmaktadır. Örgüt meydana getirmenin suç oluşturduğu durumlarda bu suçun zorunlu unsurlarından biri belirli sayıda kişinin bir araya gelmesidir. Suçun bu unsuru sebebiyle doktrinde kolektif suç olarak adlandırıldığı da görülmektedir⁶³.

Örgütün meydana gelmesi için gerekli birleşme, soyut bir nitelikte değildir. Hiyerarşik bir yapılanmanın bulunması gereklidir. Örgütün hiyerarşik yapısının sıkı ya da gevşek olmasının bir önemi yoktur, yeter ki hiyerarşik bir yapı olsun. Hiyerarşik yapı örgüt mensupları üzerinde hakimiyet kuran bir güç kaynağı haline getirmektedir^{64,65}.

Fiili birleşme örgütün suç işlemek amacıyla olması durumunda örgütün mevcudiyeti için yeterlidir. Örgüt, niteliği gereği, devamlılığı olan bir yapılanmadır. Kişilerin belli bir suç için bir araya gelmesi örgütlü suç işlemelerine değil, iştirak ilişkisine olanak verir. Çünkü iştirak ilişkisi için konu veya mağdur bakımından belli bir suç işleme niyetinin olması gerekmektedir. Örgütlü suçlarda ise konu veya mağdurun somutlaştırılıp, belli olması şartı aranmamaktadır.

Birden fazla kişinin bir araya gelerek suç işlediği durumlardan iştirak kurumunu örgütten ayırmak gerekir. İştirak ilişkisi, genel olarak, TCK'nın özel kısmında düzenlenmeyen tamamlayıcı özellikli bir kurumdur. İştirak hükümlerinin işlerlik kazanması kanuni tipin şeriklerden biri tarafından gerçekleştirilmesine bağlıdır. Fakat TCK md. 220'deki gibi çok failli suçlarda faillerin çokluğu; tali, ikincil nitelikli değil, aksine kanuni tipin meydana gelmesi için gerekli unsurlarındandır. Bunun yanında faillerin çokluğu, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda olduğu gibi özel hükümlerde suçun unsurlarından biri olarak yer alır. İştirak kurumu gibi genel hükümler içinde düzenlenmemiştir⁶⁶.

Örgütü iştirak kurumundan ayıran bir başka nokta ise suçun icra hareketleridir. Şöyle ki, suçun icra hareketlerine başlanmış olması iştirak kurumunun işlerlik kazanması için bir gereklilikken, örgütten sorumluluk açısından böyle

⁶³ Alacakaptan, Uğur, Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, 25-44, s. 25.

⁶⁴ Yaman, Hamza/ Gürlek, Sait, *Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Hukuki Müzakere Toplantıları* 2013, s. 1. <http://hmt.hsyk.gov.tr/konular/adli-yargi/ceza-hukuku/4-teror-veorgutlu/4.pdf> (Erişim Tarihi: 18.12.2013).

⁶⁵ Karşı yönde görüş için bkz. Grispigini, *Il reato plurisoggettivo*, s. 19'dan aktaran Sancar, s. 142.

⁶⁶ Sancar, s. 56-58.

bir zorunluluk bulunmamaktadır. İradelerin birleşmiş olması örgütün meydana gelmiş olması için yeterlidir⁶⁷.

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin ikinci fıkrasında örgüt kurma veya yönetmeden ayrı olarak, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak düzenlenmiştir. Örgüte üye olma hareketi bir katılmadır ve bir görüşe göre bunun için örgüt yöneticilerinin rızası aranmaz. Tek taraflı bir irade ile örgüte katılmak mümkündür⁶⁸.

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin üçüncü fıkrasında örgütün silahlı olması halinden bahsedilmiştir. Silahlılık hali ilk iki fıkrada tanımlanan suçlar bakımından nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Suç işlemek amacıyla kurulan örgütün silahlı olup olmaması, silahların cins, nitelik ve sayısı somut tehlike bakımından önem arz etmektedir. Somut tehlikenin belirlenmesi veya mevcut tehlikenin ağırlığının tayininde dikkate alınacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin dördüncü fıkrasında örgütlü suç işlenmesi hali düzenlenmiştir. Buna göre hem işlenen suç için hem de ilk iki fıkradaki örgüt kurma veya yönetme ile örgüte üye olma nedeniyle ayrı ayrı cezaya hükümlenacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin beşinci fıkrasında örgüt yöneticilerinin örgütün faaliyeti çerçevesine işlenen tüm suçlardan ayrıca fail olarak cezalandırılacağı öngörülmüştür. Hiyerarşik yapı içinde, suç işleme gibi bir görevin verilen kişi tarafından yerine getirilmemesi halinde, yerine başka bir kişinin hemen ikame edilebilmesinden dolayı, örgüt yöneticisinin konumunda olan kişiler örgütü faaliyeti çerçevesi içinde olan tüm suçlardan dolayı fail olarak sorumlu tutulmaktadır⁶⁹.

Yargıtay kararları⁷⁰ çerçevesinde 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesi bağlamında bir örgüt tanımı *en az üç kişinin, suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir yapı*

⁶⁷ Sancar, s. 155. Ayrıca bkz: Daragenli Evik, Vesile Sonay, Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi, *Alman - Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku*, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, İstanbul 2010, c. III, 155-167, s. 159.

⁶⁸ Bkz: s. 22.

⁶⁹ Sözüer, Adem, *Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı*, Alfa, İstanbul 2013, s. 315-318.

⁷⁰ "...Suç işlemek için örgüt kurmak suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabulü için üye sayısı en az üç kişi olmalı, üyeler arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmalı, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme olmalı ve bu amaç devamlılık göstermelidir. Örgüt yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaçlanan suçları işlemeye elverişli olmalıdır. Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işleyen kişi, hem işlediği suçtan hem de örgüte üye olmak suçundan ayrı ayrı cezalandırılır. Sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterliliği olsa da, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığından 5237 sayılı Kanunun lehe kanun olduğuna ve suç işlemek için örgüt kurma suçunun şartlarının gerçekleşmediğine karar verilmelidir..."

*içerisinde, devamlı bir şekilde amaç suçları işlemeye elverişli araç ve gerece sahip bir şekilde bir araya gelmesi biçimindedir*⁷¹.

Buna göre suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşması için;

- a. Üye sayısının en az üç olması gerekmektedir.
- b. Hiyerarşik bir yapı bulunmalıdır. Bu hiyerarşik yapı gevşek veya sıkı olabilir, yeter ki soyut bir birleşmeden öte hiyerarşik bir yapılanma var olsun⁷².
- c. Suç işlemek için fiili bir birleşme yeterlidir. Böylelikle 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin ilk iki fıkrasındaki suçlar vücut bulmuş olacaktır. Ayrıca bir suç işlenmesi gerekmemektedir. Suç işlendiği takdirde dördüncü fıkra göre bu suç için de cezalandırılmaya gidilecektir. Burada gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. Bunun yanında işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur bakımından somutlaştırılması zorunluluğu bulunmamaktadır⁷³.
- d. Örgüt niteliği itibariyle devamlılık arz etmesi gereken bir yapılanmalıdır. Bu yüzden işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur bakımından belli ve sınırlı olması durumunda söz konusu örgüt değil iştirak kurumu olacaktır⁷⁴.

Yargıtay 10. Ceza Dairesi 16.3.2006 tarih 2005/20232-2006/3871 sayılı kararı (aynı yönde: "5237 sayılı TCK'nin 220. maddesinde düzenlenen "Suç işlemek için örgüt kurmak" suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibariyle devamlılık göstermesi gereklidir. Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması da aranmalıdır. Somut olaya bakıldığında; sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır. Açıklanan durum karşısında sanıklar hakkında 5237 sayılı TCK'nin 220. maddesinin uygulanmasının koşulları bulunmamaktadır." Yargıtay 10. Ceza Dairesi 15.2.2006 tarih, 2005/19703-2006/2202.,

"Silahlı terör örgütüne üye olma suçunda; sanıklara yüklenen eylemlerin ne şekilde sübuta erdiği ve sanıkların terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olduklarına dair neticeye nasıl ulaşıldığının sübut delilleriyle birlikte ayrı ayrı tartışılması gerekirken..." Yargıtay 9. Ceza Dairesi 11.6.2013 tarih 2011/4800-2013/8845 sayılı kararı ve diğer birçok kararı).

⁷¹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6233.

⁷² "Sanıkların sayısının örgüt kurmaya yeterli olduğu ve uyuşturucu ticareti yapma suçu yönünden elverişli üye, araç ve gerece sahip bulunduğu saptanmış ise de, toplanan kanıtlar, özellikle teknik takip sonucu elde edilen bilgi ve belgeler, sanıklar arasında hiyerarşik bir bağ bulunduğu veya suç işleme iradelerinde devamlılık bulunduğunu kabule elverişli değildir..." Yargıtay Ceza Genel Kurulu 3.4.2007 tarihli 2006/10-253 Esas 2007/80 Karar sayılı kararı.

⁷³ Ayrıca bkz. s. 11.

⁷⁴ "Örgüt, çıkar elde etmek için üç veya daha fazla kişiden oluşan hiyerarşik biçimde yapılanmış sürekli ve disiplinli işbirliği öngören ve amaca yönelik suçları işlemek için oluşturulmuş bir grup olup, sadece bir göçmen grubunu sınırdan geçirmek üzere bir araya gelen sanıkların durumu örgüt oluşumuna yeterli değildir..." Yargıtay 8. Ceza Dairesi 5.4.2005 tarih 2005/341-2011 sayılı kararı.

- e. Bir araya gelmenin, amaçlanan suçları işlemeye elverişli üye, araç ve gereçle olması gerekmektedir.

Suç işlemek amacıyla kurulan örgütün varlığının kabulü için Yargıtayca belirlenen bu hususlar doktrin ve uygulamada da benimsenmektedir.

Buna karşın bir görüşe göre örgütün varlığı için hiyerarşik yapının varlığı olmazsa olmaz değildir. Örgütü oluşturanlar birbirleri üzerinde bir hakimiyeti bulunmayabilir. Örgüt içinde bir iş bölümü yapılmamış olabilir. Buna rağmen suç işlemek için kurulan örgütün varlığının kabulü gerekir⁷⁵.

4.4. Örgüt Kurma ve/veya Yönetme

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin ilk fıkrasında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, örgüt kurma veya yönetme olarak iki farklı hareketle işlenebileceği belirtilmiştir. Buna göre bunlar seçimlik hareketlerdir⁷⁶. Seçimlik hareketlerden biri suç işlemek amacıyla örgüt kurma, diğeri ise kurulmuş bu örgütü yönetmedir.

Yaygın anlayışa göre örgütün varlığı için soyut bir birleşmenin ötesinde gevşek veya sıkı olsun, bir hiyerarşik yapılanmanın bulunması gerekmektedir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu için, kişiler önceden anlaştıkları iş bölümü ve hiyerarşik yapılanmaya göre, süreklilik arz eden planlı bir ortaklık ve paylaşım çerçevesinde, belirsiz sayıdaki suçları işlemek amacıyla bir araya gelmiş olmalıdır. Örgüt kurma fiili için örgütün kurulmasına liderlik edilmesi gerekmektedir. Bunun gibi kurulma sürecinde etkili olan başka bir davranışların yapılması da örgüt kurma olarak kabul edilir. Örgütün kurulmuş olması; üye sayısının en az üç kişi olmasına, devamlılık gösterecek bir biçimde fiilen bir birleşmeye, üye sayısı ile araç ve gereçlerin amaçlanan suçları işlemeye elverişli olmasına bağlıdır. Fiili birleşmenin yanında ayrıca bir hukuki bağlantıya gerek yoktur⁷⁷.

Bu suçun belirsiz sayıda suçları işlemek amacıyla bir araya gelmek ile meydana geldiğini nazara aldığımızda madde başlığı ile ilgili bir eleştiri yapılabilir. Tek bir suç için bir araya gelmenin örgütlü suça vücut vermeyeceğini, iştirak hükümlerinin uygulanabileceğini göz önüne aldığımızda madde başlığı ve madde metninde “suç işlemek amacıyla” ibaresinde “suç” yerine “suçlar” kelimesinin kullanılması daha isabetli olabilirdi⁷⁸.

⁷⁵ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6233.

⁷⁶ Hakeri, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013, s. 131.

⁷⁷ Ersan, s. 383.

⁷⁸ Sancar, s. 150.

Üye sayısı bakımından elverişliliğin araştırılması olay öncesine gidilerek yapılabilir. Olay sonrasında bakıldığı takdirde elverişlilik bütün fiiller bakımından ortadan kalkmış olabilir. Dolayısıyla elverişsizlik söz konusu olacaktır. Elverişliliğin anlaşılması için suçların örgüt faaliyetleri çerçevesinde bir neticeyi meydana getirmeye elverişli olup olmamasına göre yapılabilir. Günlük hayat tecrübelerine göre hakim tahmin yürütecektir. Örneğin üç kişilik bir örgüt anayasal durumu değiştirmeye elverişli olmayabileceken, hırsızlık veya yağma suçu için elverişli olabilir⁷⁹.

Kurucu olarak kabul edilen kişi ile üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalı, suç işleme iradesi bakımından devamlılık bulunmalı; örgüt yasal anlamda disipline edilmiş olmalı; örgüt üyelerine verilen özel görev ve işlevler, onların ayrımsal işlevsel sorumluluk ve aktiviteleri ile somutlaştırılmalıdır⁸⁰. Bu somutlaşma değişiklik gösterebilen bir nitelikte olabilir, fakat basit bir iş bölümü muhakkak olmalıdır⁸¹.

Örgütün oluşumunu sevk edici veya belirleyici davranışlarıyla katılarak meydana getiren kişi ya da kişiler örgütü kuran kişilerdir⁸².

Kurulan örgütün işlemeyi amaçladığı suçlarla paralel bir şekilde hareket etmesini sağlayan, örgüt üyelerine hiyerarşik yapı vasıtasıyla görev veren, örgütün genel stratejisini belirleyen kişiler, örgütü yönetenlerdir. Bu yalnızca lider değil, hiyerarşik yapı içinde diğer üyelere sözü geçen, emirleri sorgulanmayan, idare yetkisi olan her üye olabilir. Bunun tayininde hiyerarşik yapı, organizasyon şeması, kişilerin yüklendikleri görevler dikkate alınmalıdır⁸³.

Kurulan örgütün işlemeyi amaçladığı suçları gerçekleştirmek için belli bir şekilde organize ederek örgütsel bir disiplinle hiyerarşik bir yapılanma oluşturarak kişi, örgüt yöneticisidir⁸⁴.

⁷⁹ Gürgen, Ahmet Cemal, Teşebbüs (35m.) Üçüncü Bölüm Suça Teşebbüs, 2012, <http://trg.docdat.com/docs/546/index-28149.html?page=9> (Erişim tarihi: 05.12.2013).

⁸⁰ "...Sanıkların sanık H. liderliğinde, süreklilik gösterecek şekilde, planlı bir ortaklık, işbölümü ve paylaşım anlayışıyla bir araya gelerek, İstanbul ve Ankara'daki çeşitli mahkemeler ile Danıştay ve Yargıtay'daki bir kısım davaları takip edip, buralarda görev yapan hakimleri etkilemek suretiyle kendilerine başvuran şahıslar lehine kararlar çıkartma vaadiyle haksız çıkar sağlamaktan ibaret eylemlerinin suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu oluşturduğu ve haklarında 765 sayılı TCK'nun 314. maddesi uyarınca cezalandırılmaları istemiyle dava açılan diğer sanıkların hukuki durumlarının da buna göre tayin ve takdirinin gerekir..." Yargıtay 8. Ceza Dairesi 27.12.2006 tarih 2005/2843-2006/9610 sayılı kararı Erol, Haydar, *Türk Ceza Kanunu Gerekçeli ve Açıklamalı*. Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara, c. III, s. 3594.

⁸¹ Sancar, s. 144.

⁸² Yenidünya/ Zafer, s. 800.

⁸³ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6235.

⁸⁴ Evik, 2013, s. 684.

Örgütün mensubunun yöneten kabul edilebilmesi emir ve idare yetkisi ile hiyerarşik yapı içinde verdiği emirlerin sorgulanmamasına bağlıdır⁸⁵.

Bu noktada yalnızca örgütün bir bölümü üzerinde emir ve idare yetkisi bulunan kişilerin durumu tartışılabilir. Bu kişilerin yönetici olarak kabul edililmeyeceği sorunu söz konusu yapılabilir. Örgütün bütünü içinde hiyerarşik yapıdan dolayı emir ve idare yetkisi olan kişilerin yönetici kabul edileceği aşıkardır. Ancak bunun yanında örgütün bir kısmı üzerinde, gene hiyerarşik yapı içinde emir ve idare yetkisi olanların da yönetici olarak kabulü gerekmektedir. Aksi halde örgüt içindeki birkaç üst düzey yönetici dışındaki tüm üyelerin örgüte üye olma suçundan sorumlu tutulması söz konusu olacaktır⁸⁶.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ani suçtur. Bu örgütü yönetme ise mütemadi bir suçtur⁸⁷.

Dernek, vakıf, şirket, siyasi parti gibi kuruluşların hukuka uygun olarak kurulduktan sonra suç işlemek amacıyla örgütlenmeleri ve kuruluşu bir şemsiye görevinde kullanmaları halinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu vücut bulabilecektir. Ancak devamlılık gene burada da önemlidir. Kuruluş her suç işlediğinde değil suç işlemek amacıyla devamlılık arz eden bir şekilde hareket edip dernek, siyasi parti, vakıf, şirket yapılanmasını buna şemsiye olarak kullandığı vakit örgütlü suçtan söz edilebilecektir. Aksi takdirde münferit suçlar bakımından örgütlü suçun vücut bulduğu söylenemez⁸⁸.

4.5. Örgüte Üye Olma

Örgüte üye olmak fiili bir katılımdır. 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin gerekçesinde örgüte üye olmak için örgüt yöneticilerinin rızasına gerek yoktur⁸⁹. Tek taraflı bir irade ile de örgüte katılmak mümkündür. Doktrinde bu görüşü savunanlar olmakla birlikte, başka bir görüşe göre örgütün hiyerarşik yapısı gereği disiplinli bir oluşum olması gerekmektedir. Bu da örgüt içinde örgütün yöneticisi sıfatlı kişilerin veya hiyerarşik yapı gereği emir ve idare yetkisi sorgulanmayan bir örgüt mensubunun ya da örgüte üye kabulü ile görevli bir kişinin örgüte üye olacak kimseyi kabule ilişkin iradesini ortaya koymasını gerektirir. Gerekçedeki gibi tek taraflı irade ile örgüte katılmanın mümkün olduğunun kabulü, örgüt içindeki disiplinli oluşumu ve hiyerarşik yapıyı göz ardı etmek anlamına gelebilecektir⁹⁰.

⁸⁵ Akkaya, Çetin, *Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı*, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 217.

⁸⁶ Yenidünya/ Zafer, s. 806.

⁸⁷ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6235.

⁸⁸ Yenidünya/ Zafer, s. 802.

⁸⁹ Özgenç, 2012, s. 22.

⁹⁰ Erel, Kemalettin, Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK. m. 220), *Alman - Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku*, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, İstanbul 2010, c. III, 379-398, s. 390. Ayrıca bkz: Evik, 2004, 282-285.

Suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçunun manevi unsuru örgütün işlemeyi amaçladığı suçları gerçekleştirme gayesini bilerek ve isteyerek örgüte katılma iradesidir. Kişinin örgüt üyesi sayılmasını gerektirecek boyuta ulaşmış bir konumda olup olmadığı; örgütün amaç suçlarını benimseme amacını ortaya koyan, dış dünyaya yansıtan davranışlarına, fiilin nerede ve ne zaman, hangi şartlarda gerçekleştiğine bakılmalıdır. Bu yapılırken, Yargıtay kararlarında da işaret edildiği gibi amaç suç ve koşullar dikkate alınmalı, failin hangi aşamada bulunduğu belirlenmelidir. Bunlar herhangi bir şüphe bırakmayacak şekilde saptanmalıdır.

Suçun oluşma anı bakımından örgütün hiyerarşik yapısına dahil olunan an nazara alınır. Hiyerarşik yapıya dahil olmanın saptanmasında ise örgüte katılma iradesi her olayda ayrı olarak tartışılmalıdır⁹¹.

Hiyerarşik yapıya dahil olma unsurunun Yargıtay kararlarında da suçun oluşumu için aranan husus olduğu görülmektedir. Aynı şekilde örgüt ile organik bağı olup örgütsel faaliyetlerde bulunduğu saptanamayan kişi, örgüte üye olmak kapsamında değerlendirilemez⁹².

Örgüt üyeliğinin oluşumu kişinin davranışlarında belirli süre devam eden bir yoğunluğa bağlıdır. Örgüt ile belirli süre devam eden davranışları, birlikteliği olmayan kişinin örgüt üyeliği kapsamında değerlendirileceğinden bahsedilemez⁹³.

4.6. Örgüt Adına Suç İşleme

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 6. fıkrasında örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına bir suç işleyen kimsenin ayrıca örgüte üye olmak suçundan da ceza alacağı belirtilmiştir⁹⁴. 2013'te madde metninde bu fıkranın sonuna "Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır." cümlesi eklenmiş-

⁹¹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6236.

⁹² "...Sanığın tüm aşama ifadelerinde Hizbullah örgütü üyesi olmadığını söylemesi, hakkında beyanda bulunan Fırat ve Mahir'i tanımadığını ifade etmesi ve özgeçmiş raporunun bulunmaması nazara alınarak sanığın örgütle organik bir bağ kurduğu ve faaliyetlerinin örgüt üyeliği boyutuna ulaştığı hususunda yeterli bir delil bulunmaması nedeniyle sanığın faaliyetinin yardım yataklık suçu kapsamında kalacağı kanaatine varılmış olduğu gerekçesiyle önceki hükümde direnmiştir..." Yargıtay Ceza Genel Kurulu 18.3.2003 tarih, E. 2003/9-7 K. 2003/46 sayılı kararı.

⁹³ "Sanıklar hakkında ele geçen belgeler, örgütle organik bağ içinde olduklarını kanıtlayacak nitelikte bulunmayıp, her iki sanığın kanıtlanan eylemleri TCK'nın 169. maddesinde düzenlenen silahlı cemiyet ve çeteye yardım suçunu oluşturmaktadır..." Yargıtay Ceza Genel Kurulu 8.7.2003 gün, E. 2003/9-177 K. 2003/205 sayılı kararı.

⁹⁴ 765 sayılı TCK'da böyle bir düzenleme yoktu. Fakat 4422 sayılı kanunda "hizmet yüklenenler" diye benzer bir düzenleme vardı. Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6237.

tir^{95,96}. Silahlı örgüt adına suç işlemek, örgüte üye olmak ile eşdeğer kabul edilmiştir. Silahlı bir örgüt adına suç işleyen kişilerin davranışları örgüte üye olmanın tipik hareketlerinden görülmüştür⁹⁷.

Son cümle eklenmeden önceki düzenleme ile örgüte üye olmadığı halde fail, hem örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlediği suçlardan hem de örgüte üye olmaktan cezalandırılmaktaydı. Bu bakımdan değişiklik öncesi hükmün önceki kanuna kıyasla ağırlaştığı görülmektedir⁹⁸. Üye olmadığı halde örgüt adına suç işlemenin yaptırımının örgüte üye olup da aynı fiili gerçekleştiren ile aynı olması, üye olmayan ile olan arasında bu suç bakımından bir fark bırakmadığından, üye olmayan adına daha ağır bir düzenleme görüntüsü çizmekteydi. Nitekim 04.04.2013 tarihli, 1/748 esas, 19 karar sayılı Adalet Komisyonu Raporu muhalefet şerhinde Murat Bozlak, bunun hukuk mantığına ters düştüğünü belirtmiştir⁹⁹.

Bu noktada silahlı örgüt adına suç işleyen failin örgüte üye olup olmaması önem arz etmediğinden, suç işleme niyeti olan fail silahlı örgüte üye olmak bakımından teşvik edilmekte gibi bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca silahlı bir örgüte üye olan kimseler örgüte üye olmak suçundan bir kere cezalandırılırken, silahlı bir örgüte üye olmayan kimse her fiil bakımından hem işlediği suç hem de örgüte üye olmak suçundan her defasında ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Buradaki düzenlemenin bu yüzden örgüte üye olmayan adına dezavantaj getirdiği görülmektedir.

Örgütün genel çağrısı, örgüte ait yayın organlarının yayınları ve çağrıları ile somutlaşmaktadır. Bu çağrının belirli bir kişiye özel olarak yapılmasına gerek yoktur. Bu çağrıya uyan kimse silahlı bir örgütün üyesi olmamakla birlikte örgüt üyesi olarak cezalandırılmaktadır. Aslında fail örgütün çağrısı üzerine veya örgüte girme amacı ile hareket ettiğinden katılım iradesini göstererek suç işlemiş olabilir. Bu ikisi arasında bir fark yoktur. Her durumda örgüt adına suç işlenmektedir¹⁰⁰.

⁹⁵ İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 11. maddesi ile.

⁹⁶ Bu değişiklikte birlikte 5237 sayılı TCK md. 220/6'nın son hali şöyledir: "Örgüte üye olmakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır." <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss445.pdf> (Erişim tarihi: 29.12.2013).

⁹⁷ Toroslu, s. 267.

⁹⁸ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6237.

⁹⁹ "Tasarının 9'uncu maddesiyle, Türk Ceza Kanununun 220'nci maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Türk Ceza Kanununun 220'nci maddesinde problem olan 6'ncı ve 7'nci fıkralardır. Bu fıkralar örgüte hiyerarşik anlamda tabi olmayanları örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt üyesi gibi cezalandırmayı öngören, hukuk mantığına ters düşen fıkralardır. Bunlarda herhangi bir değişiklik yapılmamış, bu fıkralar es geçilerek 8'inci maddede yapılan değişiklikte yetinilmiştir."

¹⁰⁰ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6238.

4.7. Örgüte Yardım Etme

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 7. fıkrasında örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir. 765 sayılı TCK'da ayrı bir maddede teşekkül mensuplarına yardım etmenin suç olarak düzenlenmesinden farklı olarak¹⁰¹ mevcut kanundaki düzenlemede yardım etme davranışlarının örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Örgüte yardım ve yataklık olarak ayrı bir suç düzenlemesi yoktur. Yardım ve yataklık, örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluk kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca 5237 sayılı TCK'da 765 sayılı TCK'dan farklı olarak örgüt mensuplarına yardım yerine örgüte yardımdan söz edilmektedir. Böylece örgüte yardım söz konusu olmayacak şekilde örgüt üyelerine yardım etmek madde kapsamı dışında bırakılmıştır¹⁰².

Örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek bir kez yardım edilmesi ile de suç oluşmaktadır¹⁰³.

Örgüt üyesi olma suçunun tayininde dikkate alınan, fiillerde yoğunluk, hiyerarşik yapıya dahil olma, devamlılık, belirli süre örgüt ile birliktelik, suç işleme iradesinde süreklilik gibi şartlar, örgütün amacını bilerek ve isteyerek yardım eden kişi açısından aranmamış olacak ve örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır.

Bu düzenleme ile de örgüte üye olan kimse ile örgüt hiyerarşik yapısına dahil olmadığı halde örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi aynı şekilde sorumluluğa tabi tutulmuştur. Doktrinde bu durumun hukukun genel ilkelerine, adalet ve kanun önünde eşitlik prensiplerine aykırılık teşkil ettiğini belirten görüşler savunulmaktadır¹⁰⁴.

4.8. Örgütün Propagandasını Yapma

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 8. fıkrasında örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasının yapılması ayrı olarak düzenlenmiştir. Propagandanın basın ve yayın yoluyla yapılması hali ise nitelikli hal olarak belirtilmiştir.

¹⁰¹ Gerçekler, Hasan, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 2374.

¹⁰² Toroslu, s. 268.

¹⁰³ Türkiye'de Suç Ekonomisi ve Organize Suçlar, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, s. 19 <http://lms.atauni.edu.tr/FileUploads/Src/5325d5e5-5aa9-4adf-b9bf-88ce4d50dd63/POL%C4%B0TAM-POL%C4%B0TAM109-%C3%9Cnrite%204.pdf> (Erişim Tarihi: 18.12.2013)

¹⁰⁴ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6239.

Propagandanın sözlük anlamı “Bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma, yaymaca” olarak tanımlanmıştır¹⁰⁵. Yargıtay 8. C. D 06.04.1994 gün ve 1994/1227-3479 sayılı kararında da “Sözlük anlamı yayma, çoğaltma olan propaganda; ceza hukukunda bir düşünceyi yandaş kazanmak için birden fazla kişinin bilgisine duyurmak, iletmek, ulaştırmak amacıyla yayma hareketi” şeklinde tanımlanmıştır¹⁰⁶. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 18.02.1991 gün ve 1990/341-1991/34 sayılı kararında ise “Propaganda; belirli bir düşüncenin toplum içinde yayılmasını ve yerleşmesini sağlamak amacıyla bu görüşün yayılması, birden fazla kişinin bilgisine ulaştırılması ve onlar üzerinde etkili olunmasıdır.” tanımlaması yapılmıştır¹⁰⁷. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 16.03.1999 gün ve 1999/33-38 sayılı kararında “Propaganda kavramına gelince, belli bir görüşün toplum içinde yayılmasını, fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak için, bu amacın gerçekleşmesine yönelik olarak her türlü maddi ve manevi araca başvurarak telkin, teşvik ve etkide bulunmak olarak tanımlamak mümkündür.” şeklinde bir tanımlama getirilmiştir¹⁰⁸.

Propagandanın tanımı 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda ve 5237 sayılı TCK’da yapılmamıştır. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrasında terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak suç olarak düzenlenmiştir¹⁰⁹. Maddenin gerekçesinde örgütün veya bu örgütün suç işlemek amacının propagandasının yapılması suç olduğu belirtilmiştir¹¹⁰. 11.04.2013 tarihli 4. yargı paketi olarak bilinen 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile “veya amacının” ibaresi kanundan çıkarılarak “cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde” ibaresi madde metnine eklenmiştir¹¹¹. Aynı şekilde 5237 sayılı TCK’nın 220. maddesinin 8. fıkrasında da “veya amacının” ibaresi çıkarılarak “cebir, şiddet veya tehdit içe-

¹⁰⁵ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52b0df4c772a72.17012594 (Erişim tarihi: 10.12.2012).

¹⁰⁶ <http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/8cd-1994-1227.htm&query=s%F6zl%FCk%20anlam%FD%20yayma#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

¹⁰⁷ <http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-1990-9-341.htm&query=propaganda%20belirli%20bir%20d%FC%FE%FCncenin#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012).

¹⁰⁸ <http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-1999-9-33.htm&query=propaganda%20kavram%FDna%20gelince#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012).

¹⁰⁹ Zafer, Hamide, *Ceza Hukukunda Terörizm*, Beta, İstanbul 1999, s. 144.

¹¹⁰ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6240.

¹¹¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130430-1.htm> (Erişim tarihi: 10.12.2012).

ren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde” ibaresi eklenmiştir. Böylece md. 220/son “*Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” şekline gelmiştir¹¹².

Sözlü veya yazılı ifade edilen düşüncelerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği, ifade özgürlüğü ile propaganda suçunun arasındaki sınırın çizilmesi önemlidir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 11.07.2006 tarihli 2006/169-184 sayılı kararında ve diğer içtihatlarında da şöyle demektedir:

*“Doğal haklardan kabul edilen ifade hürriyeti, çoğulcu demokrasilerde, vazgeçilemez ve devredilemez bir niteliğe sahiptir. Öğretide değişik tanımlara rastlanmakla birlikte, genel bir kabulle ifade/düşünce hürriyeti, insanın özgürce fikirler edinebilme, edindiği fikir ve kanaatlerinden dolayı kınanmama, bunları meşru yöntemlerle dışa vurabilme imkan ve özgürlüğüdür. Demokrasinin "olmazsa olmaz şartı" olan ifade hürriyeti, birçok hak ve özgürlüğün temeli, kişisel ve toplumsal gelişmenin de kaynağıdır.”*¹¹³

İnsanın özgürce fikirler edinebilme, edindiği fikir ve kanaatlerinden dolayı kınanmama, bunları meşru yöntemlerle dışa vurabilme imkan ve özgürlüğü yalnızca lehte, rahatsızlık vermeyen, önemsiz konularda değil, aynı zamanda rahatsız edici, toplumun belirli bir kesiminin, devletin, çoğunluk görüşünün aleyhine olduğu zaman da geçerlidir¹¹⁴. Bu özgürlük, demokrasinin gereği ve çoğulculuğun getirdiği bir özgürlüktür, eleştirinin olumlusunu da olumsuzunu da kapsar. Olumsuz eleştirinin özünde sertlik bulunabilir. Bu doğaldır. Bunun yanında eleştirinin düzeyinin alt sınırı göreceli bir özellik teşkil edebilir. Olumsuz bir eleştiri bir toplumda, kesimde; aşağılayıcı, incitici, küçültücü olabilirken, başka bir toplum, farklı bir kesim için olumlu bir eleştiri niteliğinde bile olabilir. Böyle olmasına rağmen, herkes için saygınlığı aşağılayıcı, varlık nede-nini tartışılır hale getiren düşünce açıklamalarının ifade özgürlüğü kapsamına alınması güçtür. Bu yüzden ileri sürülen beyanlar ve yapılan açıklamalar düşünce açıklaması olarak değerlendirilemiyorsa, ifade özgürlüğünün kapsamına girmeyecektir. Bu durumda beyana, hukuka uygunluk niteliğini kazandıracak

¹¹² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130430-1.htm> (Erişim tarihi: 10.12.2012).

¹¹³ <http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2006-9-169.htm&query=do%F0al%20haklardan#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012).

¹¹⁴ Şanlı, Pelin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1 (7), 2011, 421-480, s. 432.

“eleştiri hakkı” kavramının geçerli hale gelmesi imkan dahilinde olmayacaktır¹¹⁵.

İfade özgürlüğü diğer haklar bakımından temel bir noktada yer almaktadır. Kişisel ve siyasal haklardan olarak kategorize edilmektedir. Hakların kullanılması açısından en başta sahip olunması gereken özgürlüklerin başında gelmektedir. Hakların düzenlendiği tüm metinlerde genel olarak ve AİHS’de de özel olarak yer alan bir temel özgürlüktür¹¹⁶. Denilebilir ki, temel özgürlükler içinde, onların da kullanılması bakımından en vazgeçilmezlerindendir.

AİHS md. 10’da “Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.” denilmektedir¹¹⁷.

1982 Anayasasında konu ile ilgili “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” başlıklı 26. maddesindeki düzenlemede 4709 sayılı Kanun ile¹¹⁸ AİHS’e paralelliğe yakınlaşmıştır¹¹⁹.

¹¹⁵ Özgenç, İzzet, Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti. *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*. LV (3), 1997, 51-63, s. 61.

¹¹⁶ Şanlı, s. 423.

¹¹⁷ Türkiye Barolar Birliği, TCK 301, TBB’nin TCK’nun 301. Maddesi ile ilgili Olarak Hazırladığı Bilgi Notu. *Meslek Kuruluşları ve Konfederasyonu Toplantısı*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2007, s. 15.

¹¹⁸ Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükümü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/9 md.) Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

(Mülga: 3/10/2001-4709/9 md.)

AİHS md. 10'un ilk fıkrasındaki ifade özgürlüğünün Sözleşmenin ilk maddesi çerçevesinde değerlendirildiğinde taraf devletlerin yetki alanlarında bulunan herkes açısından geçerli olduğu görülmektedir. İfade özgürlüğünün içeriği, kalitesi, doğruluk derecesi, ifade edildiği yer, tarz ve yöntem dikkate alınmaksızın bu özgürlüğün kapsamı içindedir. AİHM de ifade özgürlüğünün amaca, gerçek ya da tüzel kişilerin oynadıkları role göre farklılık göstermeyerek "herkes" için uygulanacağını belirtir¹²⁰.

İfade özgürlüğü demokratik toplumların temelini oluşturmaktadır. Bu özgürlüğün kapsamı yalnızca normal addedilen bilgi ve düşünceler değil; bunların dışında her kesim tarafından normal karşılanmayacak, şok edici, hırpalayıcı bilgi ve düşüncelerdir. Çünkü demokratik bir toplum tasavvuru çoğulculuk, hoşgörü ve açıklıktan bağımsız düşünülemez. Dolayısıyla ifade özgürlüğü bunların temelini oluşturmaktadır¹²¹.

Handyside v. Birleşik Krallık davasında AİHM "İfade özgürlüğü, demokratik toplumun vazgeçilmez temel taşlarından birini, bu toplumun ilerlemesini ve her insanın gelişmesinin temel şartlarından birini oluşturur. 2. fıkra hükmü saklı kalmak şartıyla ifade özgürlüğü, sadece hoşça giden ya da inşaları incitmeyen veya önemsenmeyen 'bilgi' ve düşünceler için değil, aynı zamanda Devleti veya toplumun herhangi bir kesimini inciten, şok eden veya rahatsız eden bilgi ve düşünceler için de geçerlidir. Demokratik toplumun olmazsa olmaz koşullarını oluşturan, çoğulculuk, hoşgörü ve açık görüşlülük bunu gerektirir." demektedir¹²².

Örgütün propagandasının madde kapsamına alınmasının gereksizliğini ileri süren bir görüş de mevcuttur. Buna göre TCK'nın 215. maddesinde "suçu ve suçluyu övme" suçu düzenlemesinin varlığı TCK md. 220/son hükmünü lüzumsuz bir düzenleme haline getirmektedir¹²³. Ancak doktrinde övme ve propaganda kavramlarının farklı anlamlar içerdiğini savunan görüş de vardır¹²⁴.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/9 md.) Düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

¹¹⁹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6241.

¹²⁰ Şanlı, s. 456.

¹²¹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6242.

¹²² Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6242.

¹²³ Toroslu, s. 270.

¹²⁴ Çoban, Zübeyir, *İfade Özgürlüğü ve Suç Örgütünün veya Amacının Propagandasını Yapma Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2008, s. 68.

AIHS, ilgili maddenin 2. fıkrası ile taraf devletlere geniş bir takdir yetkisi tanımıştır. Ancak bu yetkinin kullanımı, Komisyon ve Divan tarafından ciddi bir şekilde denetlenmektedir. Mahkeme aşağıdaki ölçütlere göre başvuruları incelemektedir¹²⁵:

Toplumsal müdahale yasalardan kaynaklanmalıdır.

Yasalara getirilen kısıtlamalar genel yararlaraya yönelik olmalıdır.

Demokratik bir toplum için gerekli olmalıdır.

Bu açıklamalar ışığında 5237 sayılı TCK'nın 220/son fıkrasındaki düzenleme bakımından ifade özgürlüğü ile propaganda arasındaki sınırın dikkatli ve özenli bir şekilde çizilmesi önemlidir.

5. SUÇUN MANEVİ UNSURU

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme ve bu örgüte üye olma doğrudan kast ile işlenebilen suçlardır. Bunlar bakımından olası kast söz konusu değildir. Suçun taksirli hali de kanunla düzenlenmediğinden TCK md. 22/1 hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde taksirle de işlenemeyeceği görülmektedir¹²⁶. Kastın yanı sıra bu suç bakımından ayrıca diğer bir manevi unsurun daha gerçekleşmesi öngörülmüştür. Örgüt kurmanın suç işlemek amacıyla gerçekleşmiş olması halinde tipik suç meydana gelecektir. Burada faili neticeyi meydana getirmeye yönelten belirli bir saik veya maksadın varlığının bulunduğu kabul edilir. Bu yüzden suç işlemek amacıyla örgütlenmenin özel kastla işlenen bir suç olduğunu söylemek mümkündür¹²⁷. Özel kastın hem örgütlenme hem de işlenecek suçlar bakımından aranması gerekmektedir¹²⁸.

Bir görüşe göre bu suç için özel kastın varlığı, örgütün amaçlarını kendisinden başka en az iki kişinin daha benimsediğini bilerek örgütlenme iradesinden ileri gelmektedir¹²⁹.

Çok failli bir suçun meydana gelmesi için özel kastın arandığı suçlarda bir görüşe göre ortak bir özel kastın varlığı şarttır. Tüm failler bakımından özel amacın hedef alınması bu tip suçların gereğidir. Suçun meydana gelmesi için aranan minimum fail sayısına dahil edilenlerin ortak bir amaca binaen hareket etmeleri gerekir. Örneğin anayasal düzeni tahrip etmek amacıyla bir örgüt kuran

¹²⁵ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6242.

¹²⁶ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6244.

¹²⁷ Zafer, 2013, s. 252.

¹²⁸ Alacakaptan, 25-44, s. 28.

¹²⁹ Toroslu, s. 265.

üç kişi olduğunu varsaydığımızda, bu üç kişinin de bu amacı gütmesi gerekmektedir. Bir başka örnek vermek gerekirse, suçun meydana gelmesi için gerekli minimum sayıya kışkırtıcı ajan dahil edilmez. Suçun manevi unsuru açısından bilme ve isteme olması gerektiğinden ve dolayısıyla kışkırtıcı ajan açısından kastın isteme unsuru, diğer iki fail açısından ise kışkırtıcı ajanın amacını bilme unsuru eksik olduğundan; suçun meydana gelmesi için kışkırtıcı ajan dışında en az üç kişinin varlığı mevcut olmalıdır¹³⁰. Eğer bu üç kişiden biri, farz edelim, kışkırtıcı ajan ise; kışkırtıcı ajanın amacı örgütün amacından farklı olduğundan suç vücut bulmayacaktır. Bir başka görüş ise minimum sayıya dahil edilecek faillerin hepsinde ortak amacın aranması koşulunu daraltarak, ortak amaç bulunmasını suçun meydana gelmesinde ön şart olarak kabul etmektedir¹³¹.

Örgüte üye olmak, örgütün kurulma aşamasından sonra, örgütün amaçlarını bilerek ve isteyerek, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmak yoluyla gerçekleştirilen bir davranıştır. Eğer örgüte üye olunurken, örgütün kanunun yasakladığı fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulduğu bilinmeden üye olunuyorsa manevi unsur eksik kalacak ve suç oluşmayacaktır. Ancak örgütün işlemeyi amaçladığı suçları bilerek ve isteyerek örgüte üye olan kişi örgüte üye olmaktan sorumlu tutulacaktır. Bir görüşe göre örgüte üye olma fiili genel kastla işlenmektedir¹³².

6. SUÇUN NİTELİKLİ HALİ

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun nitelikli hali için tek bir hal düzenlenmiştir¹³³. Bu hal örgütün silahlı olmasıdır. Silah deyiminden TCK md. 6/1-f'deki tanım anlaşılmalıdır. Burada

1. *Ateşli silâhlar,*
2. *Patlayıcı maddeler,*
3. *Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet,*
4. *Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler,*
5. *Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddelerin silah olduğu belirtilmiştir¹³⁴.*

¹³⁰ Taşkın, Ozan Ercan, *Kışkırtıcı Ajan*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2011, s.102-105.

¹³¹ Taşkın, s. 104.

¹³² Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6244.

¹³³ Çoban, s. 97.

¹³⁴ Sözüer, s. 134.

Örgütün sahip olduğu silahların cins, nitelik, miktarının; örgüt yapısı, üye sayısı, araç-gereçler dikkate alındığında elverişli olup olmayacağı önem arz eder. Suçun işlenmesi bakımından silah kullanımının, silaha sahip olmanın elverişli olması, bu suçun nitelikli halini meydana getirecektir. Örnek vermek gerekirse zor ve tehditle para tahsil etmek amacıyla kurulmuş bir örgütün mensuplarının silahlı olması TCK md. 220/3'teki suçun meydana gelmesine sebep olacakken; belgede sahtecilik ya da sahte para basmak suçlarını işlemek amacıyla kurulan bir örgütün silahlı olması, bu fiiller bakımından silahlı olmanın elverişliliği olmayacağından 220/3'teki suçu oluşturmayacaktır¹³⁵. Silahlı işlenecek suçlar bakımından geçerli olacak nitelikli halin kapsamına, bunun yanında, her silah değil, suçun işlenmesine elverişli olan silahlar dahil olacaktır. Suçun işlenmesini doğrudan veya dolaylı olarak kolaylaştırmayan silahlar nitelikli hal kapsamına girmeyecektir.

Amaç suçların işlenebilmesi açısından elverişliliğin önem arz etmesi ile birlikte 220/3'teki suçun meydana gelmesi için silahların illa kullanılması veya saklanması gerekmemektedir. Silahların bulundurulmasının örgütün amacı doğrultusunda olması md. 220'deki suçun nitelikli halinin vücut bulması için yeterli olacaktır. Silahların bir depoda saklanması da bunu değiştirmeyecektir; eğer amaç suç kapsamı doğrultusunda ileride kullanılması amaçlanan silahlar varsa, bu da suçun nitelikli halinin meydana gelmesi için yeterli olacaktır. Ancak örgüt mensuplarının örgütten bağımsız olarak edindikleri ve bireysel ihtiyaçları için kullandıkları silahlar bu fıkra kapsamında değerlendirilmez. Bunun gibi kamu görevlisi olması sebebiyle silahı olan örgüt mensubunun silahı da fıkra kapsamında değerlendirilmez. Failin kamu görevi nedeniyle değil, ayrıca örgütteki görevi nedeniyle silahlı olması durumunda örgütün silahlı olduğundan bahsedilir. Örgütün silahlarının ruhsatlı olup olmaması suçun nitelikli halinin oluşması bakımından dikkate alınmaz¹³⁶.

7. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

7.1. Teşebbüs

Kural olarak hazırlık hareketleri Ceza Hukukunda cezalandırılmaz. Ancak TCK md. 220 bunun bir istisnasını teşkil ederek hazırlık hareketinin cezalandırılmasını öngörmüştür¹³⁷. Bu suç bir tehlike suçudur. Bir görüşe göre neticesiz bir suçtur. Suçun oluşması için üç veya daha fazla kişinin bir araya gelerek amaç suçların işlenmesi bakımından yeterli özgünlüğü sağlamaları kafidir. Yani

¹³⁵ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6245.

¹³⁶ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6245.

¹³⁷ Gök, Levent, Askeri Yargıtay Kararlarıyla Örgüt Kavramı, *Ankara Barosu Dergisi*, 2, 1982, s. 200-205 <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteiler/ankarabarusu/tekmakale/1982-2/2.pdf>

üç kişinin bir araya gelmesiyle suç meydana gelmiş olacaktır. Teşebbüs mümkün olmayacaktır¹³⁸.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme, bu örgüte üye olma sırf hareket suçları olduklarından dolayı, bunlara teşebbüs mümkün değildir¹³⁹. Doktrinde bu görüşün aksini savunan görüş de mevcuttur¹⁴⁰.

TCK md. 220/6, 7 ve 8 için ise bir görüşe göre yalnızca 7. fıkra yani örgüte yardım etme suçu açısından teşebbüs mümkündür¹⁴¹, diğer bir görüşe göre ise üç fıkra açısından da teşebbüs mümkündür¹⁴².

7.2. İştirak

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suça iştirak örgüte yardım, örgütün propagandasını yapmak filleri düzenleyen son iki fıkrası bakımından mümkünken, örgüt kurma, yönetme, örgüte üye olmak suçları bakımından mümkün değildir¹⁴³.

7.3. İctima

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 5. fıkrasında örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılacağı düzenlenmiştir¹⁴⁴.

¹³⁸ Hafızoğulları, <http://www.zekihafizogullari.com/Makaleler1.html> (Erişim tarihi: 01.12.2013).

¹³⁹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6248.

¹⁴⁰ Evik, 2013, s. 686.

¹⁴¹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6248. Ayrıca bu yönde "...Sanık N. E. hakkındaki hükmün yukarıda açıklandığı şekilde eylemin silahlı terör örgütüne yardım suçuna teşebbüs aşamasında kaldığının gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmesi..." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 31.10.2012 tarih ve 2012/9-1234 esas sayılı 2012/1825 sayılı kararı).

¹⁴² Parlar/ Hatipoğlu, s. 749.

¹⁴³ Bu konuda bkz: Daragenli Evik, s. 159 vd. Ayrıca md. 220/1 bakımından suça azmettiren ve yardım eden olarak iştirakin mümkün olduğunu savunan görüş için bkz: Albayrak, Musatafa, *Bilimsel Görüşler Yargıtay CGK ve Ceza Daireleri Kararları Işığında Notlu-Atıflı-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Öz Kitap*, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 696.

¹⁴⁴ "Dolandırıcılık ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından sanık B. Ç.'ın Yerel Mahkemece suç işlemek için örgüt kurmak suçundan 5237 sayılı TCK'nın 220/1 maddesi uyarınca 3 yıl hapis, mağdur K.D.'a karşı bizzat gerçekleştirdiği dolandırıcılık suçundan 5237 sayılı TCK'nın 220/4. maddesi yollamasıyla TCK'nın 157, 168. ve 53. maddeleri uyarınca 1 yıl 9 ay 18 gün hapis ve 600 YTL adli para, katılan F. Ç..'a karşı diğer sanıklardan A. K. tarafından ve katılan H. İ..'a karşı diğer sanık S. Ç. tarafından gerçekleştirilen dolandırıcılık suçlarından dolayı TCK'nın 220/5. maddesi yollamasıyla TCK'nın 157, 168 ve 53. maddeleri uyarınca 1 yıl 9 ay 18 gün hapis ve 600 YTL adli para (2 kez), mağdur F. D.'a karşı diğer sanıklardan K. E. tarafından gerçekleştirilen dolandırıcılığa teşebbüs suçundan dolayı TCK'nın 220/5. maddesi yollamasıyla TCK'nın 157, 35/2 ve 53. maddeleri uyarınca 1 yıl hapis ve 500 YTL adli para cezasıyla cezalandırılmasına, her suç için ayrı ayrı değerlendirme yaparak sanığın sabıkası ile

Örgüt yöneticisinin işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılması bir dolaylı faillik halidir. “Organize hakimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik kuramı”, Alman Ceza Hukukunda, Claus Roxin tarafından ortaya atılmıştır. 220. maddenin gerekçesinde “Maddenin beşinci fıkrasında, örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılması gerektiği kabul edilmiştir. Örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi bu görevini yerine getirmese, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebilmektedir. Bu nedenle, örgütün yöneticisi konumunda olan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmalıdırlar.” denilmektedir. Gerekçede geçen “ikame edilme” ibaresi Claus Roxin’in geliştirdiği kuramı refere etmektedir¹⁴⁵.

Claus Roxin’in dolaylı faillik teorisi “hierarchynin hangi basamağında olduğuna bakılmaksızın hakimiyet mekanizmasının kumanda noktalarında yer alıp fiili bizzat işleyen bireyselliğine bağlı olmayan, suçların işlenmesini emir yoluyla sağlayabilen ve bu şekilde organizasyon hakimiyetini suç işlemesi yönünde kullanan her kişi dolaylı faildir.” şeklinde özetlenebilir¹⁴⁶.

Dolayısıyla organizasyon hakimiyeti dışında kalan fiiller açısından örgüt yöneticileri dolaylı fail olarak cezalandırılmamalıdır. Yöneticinin talimatı dışında veya örgüt amacının doğrultusu haricinde işlenen suçlar bakımından dolaylı faillik söz konusu olmamalıdır. Örneğin yağma suçu işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte mensup kişinin, örgüt faaliyetleri çerçevesinde yağma suçunu işlerken gördüğü mukavemet karşısında mağduru ayrıca yaralaması veya öldürmesi durumunda; yağma suçunda karşılaşılabilecek bir mukavemetin ihtimal dahilinde olması sebebiyle örgütün işlemeyi amaçladığı suç bakımından farklı bir doğrultudan olmayacağından, yönetici de bu fiilden ayrıca fail olarak cezalandırılacaktır. Bununla birlikte eğer yönetici, karşılaşılabilecek herhangi bir mukavemet karşısında hareketsiz kalınması talimatı veriyse, artık böyle bir mukavemet karşısında işlenen yaralama veya öldürme suçu örgüt faaliyeti çerçevesinde sayılamayacağından, dolaylı faillik de söz konusu olmaz. Bunun gibi suç işlemek için suç mahalline gitmekte olan örgüt mensubunun, bu yol üzerinde

geçmişteki hali nazara alınarak verilen cezanın ertelenmesi halinde bir daha suç işlemekten çekineceği yolunda vicdani kanaat oluşmadığından TCK'nın 51. maddesinin sanık hakkında uygulanmasına takdiren yer olmadığına, 5275 sayılı Yasanın 99. maddesi uyarınca sanığa verilen cezaların 7 yıl 28 ay 24 gün hapis 2.300 YTL adli para cezası olarak toplanmasına karar verilmiş, sanık müdafinin temyizi üzerine dosyayı inceleyen Özel Dairece suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan verilen hapis cezası düzeltilerek onanmış, dolandırıcılık suçlarından kurulan hükümler ise bozulmuştur...” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 10.6.2008 tarih ve 2008/8-68 esas sayılı 2008/168 sayılı kararı).

¹⁴⁵ Ersan, s. 398.

¹⁴⁶ Erel, s. 393.

karşılaştığı ve aralarında husumet bulunan birine karşı bu kişisel husumet dolayısıyla işlediği suçlar bakımından da örgüt yöneticisinin dolaylı fail olarak cezalandırılacağından bahsedilemez¹⁴⁷.

Ancak örgüt yöneticisinin dolaylı fail olarak sorumlu tutulması için talimatları bizzat vermiş olması da gerekmez. Organizasyon hakimiyeti içinde, yönettiği örgüte mensup kişilerin her birine bizzat talimat vermesi zor olabilir. Bu yüzden örgütün işlemeyi amaçladığı suçlar doğrultusunda işlenen suçlar bakımından yönetici talimatı bizzat vermese de fail gibi sorumlu tutulacaktır. Özellikle birden fazla şehirde faaliyet yürüten, örgüt üyelerinin sayısı çok fazla olan örgütler bakımından yöneticinin her üyeye bizzat talimat vermesinin zorluğu aşikar olduğundan, dolaylı fail olarak sorumlu tutulmasının kabulü gerekmektedir¹⁴⁸.

5237 sayılı TCK md. 220/5'te örgüt yöneticisinin, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir. Örgüt mensubu kişiler örgütün bütün amaçlarını bilmeyebilirler. Kendilerine verilen görevleri yapmakla yükümlüdürler. Örgüt yöneticileri örgütü içe ve dışa karşı korumak adına örgüt mensuplarına yeterli bilgiden fazlasını vermeyebilirler. Bu durum örgütün hiyerarşik yapısı ve korunma mekanizması gereğidir¹⁴⁹. Bu yüzden örgüt yöneticilerinin örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından dolaylı fail olarak sorumlu tutulması haksız bir düzenleme değildir.

Claus Roxin'in ikame edilebilirlik kuramına dayanan bu düzenlemenin objektif sorumluluk öngören bir düzenleme olduğunun söylenmesi yerinde olmayacaktır. Yöneticinin dolaylı fail olarak sorumlu tutulabilmesi için suçun örgütün faaliyetleri çerçevesinde, organizasyon hakimiyetine binaen, verilen talimat doğrultusunda işlenmiş olması gerekmektedir. Yargıtay'ın kararlar da bu yöndedir¹⁵⁰. Bundan dolayı objektif sorumluluk getiren bir düzenleme olduğunu söylemek doğru olmayacaktır¹⁵¹.

¹⁴⁷ Aydın, Devrim, *Türk Ceza Hukukunda İştirak*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2008, s. 448.

¹⁴⁸ Erel, s. 394.

¹⁴⁹ Köroğlu, Hasan, *Örgütlü Suçluluk, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele (4422 Sayılı Kanun) ve Cürüm İşlemek Amacıyla Teşekkül Oluşturmak*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001, s. 44-46.

¹⁵⁰ "Usulüne uygun olarak yapılan aramada sanık Şeniz'in ikametinde 1 adet ruhsatsız ... marka tabanca ele geçirildiği, Cüneyt'in üzerinde ve evinde ise 6136 sayılı Kanun kapsamına giren herhangi bir silah bulunmadığı halde örgüt üyesi sanıklar Rıfat, Murat ve Serkan'ın ikametlerinde ele geçirilen, örgüte ait olmayıp başka suçta kullanılmadığı ve bireysel olarak bulunduğu anlaşılan ruhsatsız tabancalardan örgüt yöneticisi olmaları nedeniyle sorumlu tutularak yazılı şekilde Cüneyt'in 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçundan bereaati yerine 4 kez, Şeniz'in 1 kez yerine 4 kez mahrumiyetine karar verilmesi" (5. CD. 19.12.2008 gün, 2008/12516 E., 2008/11687 K.) Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6250.

¹⁵¹ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6250.

8. MÜEYYİDE VE ETKİN PİŞMANLIK

Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (md. 220/1). Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (md. 220/2). Örgütün silâhlı olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır (md. 220/3). Örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır (md. 220/8).

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107. maddesinde örgüt suçlarının infaz ve deneme süreleri düzenlenmiştir. Buna göre Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun md. 107/4'e göre:

“(4) Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının dörtte üçünü infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Ancak, bu süreler;

a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde kırk,

b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuzdört,

c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla kırk,

d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuzdört,

e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuziki,

Yıldır.”

Ancak 5237 sayılı TCK'nın 58. maddesinin son paragrafında **“Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, ...örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir.”** denilmektedir. Örgüt mensubu suçlu deyiminden ise TCK md. 6/1-j bendine göre **“... bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi anlaşılır.”**

Mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri de 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 108. maddesinde¹⁵² ele alınmıştır. Dolayısıyla TCK'nın 220. maddesi kapsamındaki suçlar bakımından uygulanacak infaz rejimi ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri 5275 sayılı Kanununun 170/4. maddesine göre değil 108. maddesine göre yapılacaktır. Bu yüzden örgüt mensubu suçlular hakkında md. 107/4³'ün uygulanma alanı yoktur¹⁵³.

5237 sayılı TCK'nın 221. maddesinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından etkin pişmanlık hali düzenlenmiştir. Buna göre suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükümlenmez (TCK 221/1).

Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi hâlinde, hakkında cezaya hükümlenmez. Eğer örgüt üyesi, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden önce kendi iradesiyle örgütten ayrılmamış fakat yakalanmışsa; bu takdirde de, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi hâlinde gene hakkında cezaya hükümlenmeyecektir (TCK 221/2 ve 3).

TCK md. 220'de düzenlenen 1., 2., 6. ve 7. fıkralardaki suçu işleyen kişi gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suç-

¹⁵² Mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri
MADDE 108.- (1) Tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı malhûm olunan;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılının,
- b) Müebbet hapis cezasının otuzüç yılının,
- c) Süreli hapis cezasının dörtte üçünün,

İnfaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanulabilir.

(2) Tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz.

(3) İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü koşullu salıverilmez.

(4) Hâkim, mükerrir hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler.

(5) Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Hâkim, mükerrir hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebilir. Denetim süresi en fazla beş yıla kadar uzatılabilir.

¹⁵³ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, c. V, s. 6251.

larla ilgili bilgi verirse, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmayacaktır. Kişi gönüllü olarak teslim olmaz da yakalanırsa ve bu bilgileri yakalandıktan sonra verirse de, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır (TCK 221/4).

Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir (TCK 221/5).

SONUÇ

Bireysel işlenen suçların yanında bazı suçlar örgütlü olarak da işlenmektedir. Örgütlü olmak suçun işlenmesini kolaylaştırdığından, bu yola başvurulma sayısı giderek artış göstermektedir. Suç işlemeyi kolaylaştırdığı göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla örgüt kurmanın da tehlike oluşturduğu görülmektedir. Bu tehlikeyi önlemek amacıyla örgüt kurma fiili, Ceza Kanunlarında ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun (TCK) da “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının beşinci bölümünde; “Kamu Barışına Karşı Suçlar” altında 220. maddede “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu” düzenlenmiştir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile korunmak istenen hukuki menfaat kamu güvenliği ve barışıdır. Ceza Hukukundaki “hazırlık hareketlerine ceza verilmemesi” ilkesinin bir istisnası olarak yaptırım altına alınmış bir tehlike suçudur. Bu düzenleme ile hedeflenen, gelecekte işlenmesi amaçlanan suçların önüne geçilmesidir.

765 sayılı TCK’da teşekkülün iki veya daha fazla kişinin birleşmesi ile oluştuğu belirtilmekteydi. 5237 sayılı TCK ise örgütün varlığı için gerekli minimum sayının üç olması gerektiğini söylemektedir. Çok failli bir suçtur. İştiraktan farklıdır.

Kişinin isnat yeteneğinin olmaması durumunda, örgütlü suçun meydana gelmesi için gereken minimum sayıya dahil edilmeyeceğini savunan görüş, küçükler ve akıl hastaları haricinde en az üç kişi olması gerektiğini söyler. Bu görüş doktrindeki hakim anlayışı oluşturmaktadır. Bu suçun özel kastla işlenebileceğini savunan görüşe göre örgütün amaçlarını kendisinden başka en az iki kişinin daha benimsediğini bilerek örgütlenme iradesi faillerde mevcut kabul edilmelidir. Bu açıdan bakıldığında da isnat edilebilirliğin her fail açısından mevcut olması gerektiği görülmektedir. Aksi takdirde suç vücut bulmuş kabul edilemeyecektir.

Diğer bir görüşe göre ise, isnat yeteneği bulunan en az iki kişi ve nihayet toplamda en az üç kişi, örgütlü suçun meydana gelmesi için gerekli minimum sayıyı oluşturmaktadır. Isnat yeteneği bulunan en az iki kişi, hiyerarşik yapının gereğidir.

Bir başka görüşe göre ise de; suç örgütü kurma, yönetme, örgüte üye olma suçlarının meydana gelmesi için isnat yeteneği bulunan en az üç kişinin iradesinin varlığı şartı hiyerarşik yapının bu kişiler arasında olması gerektiğindedir. Isnat yeteneği olmayan kişilerin suç işlemek için bir araya gelme iradesi geçerli olmayacaktır. Bu yüzden isnat yeteneği bulunan en az üç kişi örgütlü suç için minimum fail sayısını oluşturmaktadır. Bu sayıya isnat yeteneği olmayanlar dahil edilmemelidir. Aksi durumda suç oluşmayacaktır.

Kamu güvenliği ve barışını sağlamak devletin yükümlülüğünde olduğundan, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun mağduru da öncelikle devlet ve toplumun her bir bireyidir.

Bir görüşe göre, her suçun mağduru her zaman toplum olduğundan, suçun mahsus mağduru, kamu düzenini sağlamakla görevli kamu idaresi, yani kolluktur. Kamu güvenliği ve barışını sağlamak devletin yükümlülüğünde olduğundan, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun mağduru da öncelikle devlet ve toplumun her bir bireyi olarak kabul edilirse, örgütlü suçtan zarar gören kişi suçun mağduru olmayacak ve dolayısıyla davaya katılma hakkı da bulunmayacaktır. Fakat Yargıtay Ceza Özel Dairelerinin ve Ceza Genel Kurulu'nun kararlarında bu konuda tam bir uyum bulunduğu söylenemez. Yargıtay genel uygulamasına göre bu suçun mağduru devlet ve toplum bireyleridir. Suçtan zarar gören ise suçun dolaylı mağduru olmaktadır. Örgütün meydana gelmesi için gerekli birleşme, soyut bir nitelikte değildir. Hiyerarşik bir yapılanmanın bulunması gereklidir. Örgütün hiyerarşik yapısının sıkı ya da gevşek olmasının bir önemi yoktur, yeter ki hiyerarşik bir yapı olsun. Örgütün kurulmuş olması; üye sayısının en az üç kişi olmasına, devamlılık gösterecek bir biçimde fiilen bir birleşmeye, üye sayısı ile araç ve gereçlerin amaçlanan suçları işlemeye elverişli olmasına bağlıdır. Fiili birleşmenin yanında ayrıca bir hukuki bağlantıya gerek yoktur. Kurucu olarak kabul edilen kişi ile üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalı, suç işleme iradesi bakımından devamlılık bulunmalı; örgüt yasal anlamda disipline edilmiş olmalı; örgüt üyelerine verilen özel görev ve işlevler, onların ayrımsal işlevsel sorumluluk ve aktiviteleri ile somutlaştırılmalıdır. Örgütün oluşumunu sevk edici veya belirleyici davranışlarıyla katılarak meydana getiren kişi ya da kişiler örgütü kuran kişilerdir. Kurulan örgütün işlemeyi amaçladığı suçları gerçekleştirmek için belli bir şekilde organize olarak iki veya daha fazla kişiyi örgütsel bir disiplinle bir araya getirip hiyerarşik bir yapılanma oluşturan kişi, örgüt yöneticisidir. Örgüte üye olmak fiili bir katılımdır. 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin gerekçesinde örgüte üye olmak için örgüt yöneticilerinin rızasına gerek yoktur. Tek taraflı bir irade ile de örgüte katılmak mümkündür. Doktrinde bu görüşü savunanlar olmakla birlikte, başka bir görüşe göre örgütün hiyerarşik yapısı gereği disiplinli bir oluşum olması gerekmektedir. 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 6. fıkrasında örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına bir suç işleyen kimsenin ayrıca örgüte üye ol-

mak suçundan da ceza alacağı belirtilmişti. 2013'te madde metninde bu fıkranın sonuna "Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır." cümlesi eklenmiştir. Silahlı örgüt adına suç işlemek, örgüte üye olmak ile eşdeğer kabul edilmiştir. Silahlı bir örgüt adına suç işleyen kişilerin davranışları örgüte üye olmanın tipik hareketlerinden görülmüştür. 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 7. fıkrasında örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir. Maddenin son fıkrasında örgütün propagandasını yapmak suç olarak düzenlenmiştir. Propaganda ile ifade özgürlüğünün arasındaki çizgi dik-katli bir şekilde çizilmelidir.

Suçun manevi unsuru örgüt kurma, yönetme, örgüte üye olma fiilleri bakımından doğrudan kasttır. Örgüt kurmanın suç işlemek amacıyla gerçekleştirilmesi gerektiğinden özel kast ile işlenebilen bir suçtur.

5237 sayılı TCK'nın 221. maddesinde bu suç açısından etkin pişmanlık hükmü düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Çetin, *Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı*, Adalet Yayınevi, Ankara 2009
- Alacakaptan, Uğur, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, 45-60
- Alacakaptan, Uğur, Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, 25-44
- Albayrak, Musatafa, *Bilimsel Görüşler Yargıtay CGK ve Ceza Daireleri Kararları Işığında Notlu-Atıflı-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Öz Kitap*, Adalet Yayınevi, Ankara 2012
- Aydın, Devrim, *Türk Ceza Hukukunda İştirak*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2008
- Coşkun, Atilla, *Örgütlü Suçlar ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu*, Legal Yayıncılık, İstanbul 2002
- Çoban, Zübeyir, *İfade Özgürlüğü ve Suç Örgütünün veya Amacının Propagandasını Yapma Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2008
- Daragenli Evik, Vesile Sonay, Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi, *Alman - Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku*, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, İstanbul 2010, c. III, 155-167
- Erel, Kemalettin, Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK. m. 220), *Alman Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku*, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, İstanbul 2010, c. III, 379-398
- Erem, Fanuk, *Ceza Hukuku Hususi Hükümler*, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, Ankara 1968
- Erol, Haydar, *Türk Ceza Kanunu Gereçeli ve Açıklamalı*. Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara, c. III
- Ersan, Aykut, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220). *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, LXXI (1), İstanbul 2013, 381-408
- Evik, Vesile Sonay, Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2004, 365-396
- Evik, Vesile Sonay, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, *T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), Nur Centel Armağanı özel sayısı, İstanbul 2013, 667-713
- Gerçekler, Hasan, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Adalet Yayınevi, Ankara 2011
- Gök, Levent, *Askeri Yargıtay Kararlarıyla Örgüt Kavramı*, Ankara Barosu Dergisi, 2, 1982, s. 200-205

- <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1982-2/2.pdf>
- Gökçen, Ahmet, Kamu Barışına Karşı Suçlar. *www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/* (Erişim Tarihi: 15.12.2013)
- Güney, Niyazi/ Özdemir, Kenan/ Balo, Yusuf Solmaz, *Yeni Türk Ceza Kanunu*, Adil Yayınevi, Ankara 2004
- Gürgen, Ahmet Cemal, Teşebbüs (35m.) Üçüncü Bölüm Suça Teşebbüs, 2012, <http://trg.docdat.com/docs/546/index-28149.html?page=9> (Erişim tarihi: 05.12.2013)
- Hafizoğulları, Zeki, Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk, <http://www.zekihafizogullari.com/Makaleler1.html> (Erişim tarihi: 01.12.2013)
- Hafizoğulları, Zeki/ Kurşun, Günal, Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 71, 2007, s. 25-81.
- Hakeri, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013
- Keskinkılıç, Ömer Murat, Türkiye’de Kentleşme ve Organize Suç İlişkisi, 2008, <http://www.muratkeskinkilic.com/> (Erişim tarihi: 17.12.2013)
- Köroğlu, Hasan, *Örgütlü Suçluluk, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele (4422 Sayılı Kanun) ve Cürüm İşlemek Amacıyla Teşekkül Oluşturmak*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001
- Önder, Ayhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994
- Özek, Çetin, Organize Suç, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayını, İstanbul 1998, 195-298
- Özgenç, İzzet, *Suç Örgütleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012
- Özgenç, İzzet, Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti. *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*. LV (3), 1997, 51-63
- Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013
- Parlar, Ali/ Hatipoğlu, Muzaffer, *Asliye Ceza Davaları*, Adalet Yayınevi, Ankara 2007
- Sancar, Türkan Yalçın, *Çok Failli Suçlar*, Seçkin Yayınevi, Ankara 1998
- Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuk Özel Hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara 2006
- Sözüer, Adem, *Türk Ceza Hukuku Reformu Mevzuatı*, Alfa, İstanbul 2013
- Şanlı, Pelin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1 (7), 2011, 421-480
- Taşkın, Ozan Ercan, *Kışkırtıcı Ajan*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2011
- Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuk Özel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara 2013
- Türkiye Barolar Birliği, TCK 301, TBB’nin TCK’nın 301. Maddesi ile ilgili Olarak Hazırladığı Bilgi Notu. *Meslek Kuruluşları ve Konfederasyonu Toplantısı*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2007

Türkiye’de Suç Ekonomisi ve Organize Suçlar, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, <http://lms.atauni.edu.tr/FileUploads/Src/5325d5e5-5aa9-4adf-b9bf-88ce4d50dd63/POL%C4%B0TAM-POL%C4%B0TAM109-%C3%9Cnrite%204.pdf> (Erişim Tarihi: 18.12.2013)

Ünver, M. Naci, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, Turhan Kitabevi, Ankara 2001

Yaman, Hamza/ Gürlek, Sait, *Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Hukuki Müzakere Toplantıları* 2013, <http://hmt.hsyk.gov.tr/konular/adli-yargi/ceza-hukuku/4-teror-veorgutlu/4.pdf> (Erişim Tarihi: 18.12.2013)

Yaşar, Osman/ Gökcan, Hasan Tahsin/ Artuç, Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, c. V, Adalet Yayınevi, Ankara 2010

Yenidünya, A. Caner/ İçer, Zafer, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu. T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), Nur Centel Armağanı özel sayısı, İstanbul 2013, 797-828

Zafer, Hamide, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, Beta, İstanbul 2013

Zafer, Hamide, *Ceza Hukukunda Terörizm*, Beta, İstanbul 1999

Linkler

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52b0df4c772a72.17012594 (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/8cd-1994-1227.htm&query=s%F6zl%FCk%20anlam%FD%20yayma#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-1990-9-341.htm&query=propaganda%20belirli%20bir%20d%FC%FE%FCncenin#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-1999-9-33.htm&query=propaganda%20kavram%FDna%20gelince#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130430-1.htm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130430-1.htm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://66.221.165.113/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2006-9-169.htm&query=do%F0al%20haklardan#fm> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://66.221.165.113/cgi-bin/ara.cgi> (Erişim tarihi: 10.12.2012)

<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss445.pdf> (Erişim tarihi: 10.12.2012)